

Energi

21

Förslag till statsbudget för 2000

Energi

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Lagförslag	9
2.1	Förslag till lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion	9
3	Energi	11
3.1	Omfattning	11
3.2	Utgiftsutveckling	13
3.3	Resultatbedömning	15
3.3.1	Tillståndet och utvecklingen inom området.....	15
3.3.2	De viktigaste statliga insatserna inom området.....	17
3.3.3	Effekterna av de statliga insatserna	22
3.3.4	Regeringens slutsatser.....	26
3.4	Skatteavvikelser	26
3.5	Utgiftsutveckling	27
4	Effektiva energimarknader.....	29
4.1	Omfattning.....	29
4.2	Utgiftsutveckling	34
4.3	Anslag.....	34
A1	Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	34
5	Omställning och utveckling av energisystemet.....	37
5.1	Omfattning.....	37
5.2	Utgiftsutveckling	37
5.3	Anslag.....	37
B1	Bidrag för att minska elanvändning	37
B2	Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor	41
B3	Åtgärder för effektivare energianvändning.....	44
B4	Energiforskning	46
B5	Energiteknikstöd.....	48
B6	Introduktion av ny energiteknik.....	50
B7	Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	51
B8	Täckande av förluster i anledning av statliga garantier inom energiområdet	54

6	Övrig statlig verksamhet.....	57
6.1	Småskalig elproduktion	57
6.2	Anslag	59
	B9 Stöd till småskalig elproduktion.....	59

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	8
3.1 Utgiftsutveckling	13
3.2 Energibalans för åren 1970, 1980, 1990, 1995, 1996, 1997 och 1998 TWh	15
3.3 Elanvändning åren 1970, 1980, 1990, 1995, 1996, 1997 och 1998 TWh	16
3.4 Elproduktion åren 1970,1980,1990,1995,1996,1997 och 1998 TWh	16
3.5 Redovisningstillfällen för det energipolitiska programmet	19
3.6 Olika stödformer inom det energipolitiska programmets långsiktiga del	21
3.7 Effekter och måluppfyllelse av kortsiktiga åtgärder	23
3.8 Skatteavvikelse netto	26
3.9 Utgiftsutveckling	27
4.1 Investeringsplan och finansieringsplan	32
4.2 Avgiftsinkomster	32
4.3 Beräknade inleveranser	32
4.4 Utgiftsutveckling	34
4.5 Anslagsutveckling	34
4.6 Avgiftsinkomster under anslag	35
5.1 Utgiftsutveckling	37
5.2 Anslagsutveckling	37
5.3 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	39
5.4 Anslagsutveckling	41
5.5 Vindkraft i Sverige under åren 1994 - 1998	42
5.6 Driftstatistik, kraftvärme och industriellt mottryck åren 1996 - 1998	42
5.7 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	44
5.8 Anslagsutveckling	44
5.9 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	46
5.10 Anslagsutveckling	46
5.11 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	47
5.12 Anslagsutveckling	48
5.13 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	49
5.14 Anslagsutveckling	50
5.15 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	50
5.16 Anslagsutveckling	51
5.17 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	52
5.18 Anslagsutveckling	54
6.1 Anslagsutveckling	59

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion,
2. godkänner regeringens förslag till förändrad inriktning av verksamheten inom ramen för bidrag till minskad elanvändning, enligt vad som anförts i avsnitt 5.3,
3. bemyndigar regeringen att under år 2000, ifråga om ramanslaget B1 *Bidrag för att minska elanvändning*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 300 miljoner kronor under åren 2001 och 2002, (avsnitt 5.3),
4. bemyndigar regeringen att under år 2000, ifråga om ramanslaget B2 *Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 533 miljoner kronor under åren 2001 och 2002, (avsnitt 5.3),
5. bemyndigar regeringen att under år 2000, ifråga om ramanslaget B3 *Åtgärder för effektivare energianvändning*, besluta om åtgärder som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 25 miljoner kronor under åren 2001 och 2002, (avsnitt 5.3),
6. bemyndigar regeringen att under år 2000, ifråga om ramanslaget B4 *Energiforskning*, besluta om stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 200 miljoner kronor under åren 2001 -2005, (avsnitt 5.3),
7. bemyndigar regeringen att under år 2000, ifråga om ramanslaget B5 *Energiteknikstöd*, besluta om stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 520 miljoner kronor under åren 2001 - 2004, (avsnitt 5.3),
8. bemyndigar regeringen att under år 2000, ifråga om ramanslaget B6 *Introduktion av ny energiteknik*, besluta om stöd till introduktion av ny energiteknik som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 920 miljoner kronor under åren 2001 - 2004, (avsnitt 5.3),
9. bemyndigar regeringen att under år 2000, ifråga om ramanslaget B7 *Energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser*, besluta om åtgärder som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 45 miljoner kronor under åren 2000 – 2004, (avsnitt 5.3),
10. bemyndigar regeringen att under budgetåret 2000 enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten besluta att det under budgetåret 1998 uppförda ramanslaget B11 *Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket*, får överskridas om ett nytt riksdagsbeslut inte hinner inväntas,
11. som inriktning godkänner investerings- och finansieringsplanen för Affärsverkskoncernen svenska kraftnät för perioden 2000 – 2002 enligt vad som anförts i avsnittet 4 Effektiva energimarknader, underavsnittet Investerings- och finansieringsplan samt beredskapsåtgärder,

12. godkänner omfattning och inriktning av Affärsverket svenska kraftnäts beredskapsåtgärder enligt vad som anförts i avsnittet 4 Effektiva energimarknader, underavsnittet Investerings- och finansieringsplan samt beredskapsåtgärder,
13. ger regeringen finansiella befogenheter rörande Affärsverket svenska kraftnät i enlighet med vad som anförts i avsnittet 4 Effektiva energimarknader, underavsnittet Finansiella befogenheter,
14. bemyndigar regeringen att låta Affärsverket svenska kraftnät ta upp lån och placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret samt att i övrigt ge Affärsverket svenska kraftnät finansiella befogenheter i enlighet med vad som anförts i avsnittet 4 Effektiva energimarknader, underavsnittet Finansiella befogenheter,
15. bemyndigar regeringen att meddela närmare föreskrifter om stöd till småskalig elproduktion samt godkänner omfattning, inriktning och finansiering av stödet enligt vad som anförts i avsnitt 6 Övrig statlig verksamhet,
16. för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 21 *Energi* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
A1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	ramanslag	113 768
B1 Bidrag för att minska elanvändning	ramanslag	105 000
B2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor	ramanslag	95 000
B3 Åtgärder för effektivare energianvändning	ramanslag	65 000
B4 Energiforskning	ramanslag	401 758
B5 Energiteknikstöd	ramanslag	130 000
B6 Introduktion av ny energiteknik	ramanslag	230 000
B7 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	ramanslag	50 000
B8 Täckande av förluster i anledning av statliga garantier inom energiområdet	ramanslag	5 000
B9 Stöd till småskalig elproduktion	reservationsanslag	250 000
Summa		1 445 526

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion

Härigenom föreskrivs följande

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om en tillfällig avgift för att finansiera statligt stöd till småskalig elproduktion.

2 § Avgift som avses i 1 § betalas till Affärsverket svenska kraftnät av den som innehar nätkoncession och vars ledning är ansluten till stamnätet. Utlandsförbindelse grundar dock ingen avgiftsskyldighet.

3 § Avgiften uppgår till 0,2 öre för varje kilowattimme som under år 2000 tagits ut från stamnätet i koncessionshavarens anslutningspunkter.

4 § Den del av avgiften som avser vartdera kvartalet under år 2000 skall betalas senast den 31 maj, den 31 augusti och den 30 november 2000 samt den 28 februari 2001.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och upphör att gälla vid utgången av juni 2001.

3 Energi

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar frågor avseende tillförsel, distribution och användning av energi. Det omfattar vidare det program för omställning och utveckling av energisystemet vars utformning godkännts av riksdagen i juni 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). Programmets huvudinriktning är en kraftfull långsiktig satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik. Programmet löper över en sjuårsperiod t.o.m. år 2004. Till utgiftsområdet hör också energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser i Baltikum och Östeuropa.

Enligt riktlinjerna för energipolitiken skulle en reaktor i Barsebäcksverket ställas av före den 1 juli 1998. Regeringsrätten beslutade den 14 maj 1998 att inhibera regeringens beslut om avställning av den första reaktorn i avvaktan på ett rättsligt avgörande. Den 16 juni 1999 meddelade regeringsrätten att regeringens beslut skall stå fast. Emellertid skall rätten att driva kärnkraftsreaktorn Barsebäck 1 inte upphöra förrän vid utgången av november 1999.

Den andra reaktorn i Barsebäck skall enligt riktlinjerna för energipolitiken ställas av före den 1 juli 2001. Ett villkor för stängningen av den andra reaktorn i Barsebäck är att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el. Det energipolitiska programmet innehåller därför åtgärder för att under en femårsperiod stimulera användningen av förnybara energislag samt en effektivare energianvändning.

Den svenska energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskrafti-

ga villkor. Den skall skapa villkoren för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i Sverige. Energipolitiken skall bidra till att stabila förutsättningar skapas för ett konkurrenskraftigt näringsliv och till en förnyelse och utveckling av den svenska industrin.

Landets elförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som grundas på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor samt en effektiv energianvändning. Energin skall användas så effektivt som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om hälsa och miljö vid användning och utveckling av all energiteknik. En säker tillgång på el till ett rimligt pris är en viktig förutsättning för den svenska industrins internationella konkurrenskraft. Energipolitiken skall utformas så att denna förutsättning bevaras.

Målet för satsningen på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik är att under de närmaste tio till femton åren kraftigt öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering. De övergripande målen för energiforskningen är att bygga upp vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna och i näringslivet för utveckling och omställning av energisystemet i enlighet med riksdagens beslut år 1997. Energiforskningen skall bidra till att stabila förutsättningar skapas för ett konkurrenskraftigt näringsliv och till en förnyelse och utveckling av den svenska industrin. Energiforskningen skall också bidra till ett bred-

dat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Det ökade internationella samarbetet och Sveriges medlemskap i EU har inneburit delvis nya förutsättningar för arbetet med att utveckla ny teknik på energiområdet. Genom det internationella forskningssamarbetet höjs kompetens och kvalitet i den nationella forskningen.

Fullbordandet av den inre marknaden för el och gas, liksom strävandena att utvidga EU, ställer ökade krav på att de energipolitiska åtgärder som vidtas i Sverige står i samklang med utvecklingen i vår omvärld. Samarbetet på gemenskapsnivå inom området icke-nukleär energi genomförs sedan den 1 januari 1999 dels inom ramen för EG:s femte ramprogram för forskning och utveckling, dels inom EG:s ramprogram för energi. Forsknings- och utvecklingsaktiviteterna rörande icke-nukleär energi bedrivs inom ett särskilt tematiskt program för energi och miljö. Flera medlemsstater har i skilda sammanhang efterlyst en samlad bild av gemenskapens verksamhet inom energiområdet. Anledningen är att medlemsstaterna har bedömt att det blir lättare att överblicka resultat och konsekvenser av gemenskapens åtgärder. Genomförandet av ett ramprogram för energi och därmed sammanhörande åtgärder, inklusive sex delprogram inriktade på förnybara energikällor, energieffektivisering, analys, samarbete med tredje land, ny teknik för fastbränsle och säkerhetsaspekter inom kärnenergisektorn har därför inletts under innevarande budgetår.

Amsterdamfördraget, som trädde i kraft den 1 maj 1999, har förtydligat integreringen av miljöhänsyn i EU:s politikområden. Energi är ett av de politikområden som hittills pekats ut att påbörja integreringsprocessen. Vid Europeiska rådets möte i Helsingfors den 10-11 december i år kommer en strategi för hållbar utveckling på energiområdet på gemenskapsnivå att presenteras. Arbetet på gemenskapsnivå ligger väl i linje med 1997 års energipolitiska beslut eftersom åtgärderna på ett effektivt sätt skall bidra till att uppfylla gemenskapens prioriterade mål på energiområdet: försörjningstrygghet, konkurrenskraft och skyddet för miljön.

Omställningen av energisystemet måste vara förenlig med de krav som ställs i en strategi mot klimatförändringar av antropogent ursprung. Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser ingår också som en viktig del i strategin för minskad klimatpåverkan från energisektorn. Av särskild betydelse är bilateralt och

multilateralt samarbete avseende utveckling av energisystemet i Baltikum och Östeuropa inom ramen för klimatkonventionen. En strategi för minskad klimatpåverkan från energisektorn ingår som en del i det energipolitiska beslut som riksdagen fattade under våren 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272).

Bortfallet av el till följd av avställningen av Barsebäcksverket skall kompenseras genom effektivare energianvändning, elhushållning, konvertering från el samt tillförsel av el från andra energikällor. Ett villkor för stängningen av den andra reaktorn är att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el. Under en femårsperiod lämnas därför investeringsbidrag till utbyggnad av el- och värmeproduktion samt till effektivisering och minskad användning av el i bostadssektorn. En minskad elanvändning och ett minskat eleffektuttag är viktiga förutsättningar för att kompensera bortfallet av elproduktion. Vidare måste produktionen av el från förnybara energikällor öka. De energipolitiska riktlinjerna innebär att investeringsbidrag ges under en femårsperiod för att stimulera en fortsatt utbyggnad av ekologiskt uthållig elproduktion. Även om de föreslagna insatserna beräknas kompensera för avveckling av två kärnkraftsreaktorer, med avseende på energibalansen i landet som helhet, krävs särskilda åtgärder för att utveckla el- och värmeförsörjningen i Sydsverige. Regeringen har därför tillkallat en delegation med detta syfte.

Det är viktigt att möjligheterna att hushålla med energi och minska elanvändningen tillvaratas. Riksdagen har beslutat att insatser skall genomföras för att öka kunskapen om och stimulera intresset för ekonomiskt och miljömässigt motiverade energieffektiviseringar. Dessa åtgärder skall, i kombination med ett utvidgat europeiskt samarbete för energieffektivisering, bidra till att ytterligare minska användningen av el och öka hushållningen med energi.

I budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1, utg.omr 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) redogjordes för det energipolitiska programmets finansiering. Statens energimyndighet, som inrättades den 1 januari 1998 har huvudansvaret för att verkställa den större delen av det energipolitiska programmet.

Den 1 januari 1996 trädde ett nytt regelverk för elmarknaden i kraft (prop. 1994/95:222, bet. 1995/96:NU1, rskr. 1995/96:2). Det nya regel-

verket innebär konkurrens i handeln med el, vilket skapar förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress i elförsörjningen och en ökad valfrihet för kunderna. Nätverksamheten är ett naturligt monopol som övervakas med stöd av ellagstiftningen. Den 1 januari 1998 trädde en ny ellag (1997:857) i kraft (prop. 1996/97:136, bet. 1997/98:NU3, rskr. 1996/97:27). Den nya ellagen bygger på elmarknadsreformens principer och innebär i huvudsak en språklig och redaktionell modernisering av den tidigare gällande ellagstiftningen.

I samband med beredning av prop. 1997/98:159 Genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, m.m., redovisade Näringsutskottet i betänkandet 1998/99:NU4 Vissa elmarknadsfrågor som sin uppfattning att regeringen våren 1999 bör återkomma till riksdagen med ett förslag om slopat timmätarkrav för mindre kunder och att de nya bestämmelserna bör träda i kraft senast den 1 november 1999. Riksdagen beslutade den 4 december 1998 i enlighet med Näringsutskottets förslag (rskr. 1998/99:53). En proposition om införande av schablonberäkning på elmarknaden, m.m. överlämnades till riksdagen våren 1999 (prop. 1998/99:137).

Regeringen har slagit fast att Sverige skall vara ett föregångsland i omställningen till hållbar utveckling. Detta mål kräver nya åtgärder inom samtliga politikområden. Som ett led i detta arbete har svensk fordonsindustri inbjudits till ett utökat samarbete kring utveckling av mer miljövänliga fordon. Såväl ur ett energipolitiskt som ur ett närings- och transportpolitiskt perspektiv är det en strategiskt avgörande fråga att minska utsläppen från transportsektorns energianvändning. Fordonsindustrins uthålliga konkurrenskraft är beroende av att miljöbelastningen i möjligaste mån undanröjs.

Utgångspunkten för samarbetet mellan staten och näringslivet är en gemensam satsning på ett forsknings-, utvecklings- och demonstrationsprogram som skall bidra till att minska vägtrafikens bidrag till miljöförstöringen och därmed samtidigt skapa stabila förutsättningar för en långsiktigt konkurrenskraftig fordonsindustri.

Programmet kommer att genomföras under en sexårsperiod från den 1 januari år 2000. För de statliga insatserna kommer sammantaget att dis-

poneras 500 miljoner kronor av befintliga medel med 300 miljoner kronor från utgiftsområde 21 Energi och 100 miljoner vardera från utgiftsområde 22 Kommunikationer och 24 Näringsliv.

Inom ramen för programmet planeras ett tiotal koordinerade projekt som syftar till att samlat angripa vägtrafikens miljöproblem. Projekten avses bedrivas i samverkan med flera parter och spänner över områden såsom avgasefterbehandling, avancerad förbränningsteknik, hybridfordon och bränslecellsteknologi, viktreduktion, väginformatik och kompetensförsörjning. Förutom fordonstillverkarna är avsikten att även universitet och forskningsinstitutioner samt underleverantörer skall medverka i projekten.

I förhållande till EG:s statsstödsregler bedöms projekten ligga i linje med av kommissionen godkända förordningar för forsknings- och utvecklingsstöd till teknisk utveckling och energiforskning och behöver således inte anmälas i särskild ordning. I den mån enskilda delprojekt skulle bli av sådan storleksordning att de särskilda rambestämmelserna om stöd till bilindustrin blir tillämpliga, måste dock anmälan till kommissionen göras i sådant enskilt fall.

Omställningen av energisystemet ställer krav på att ny teknik etableras på marknaden. En viktig del av energipolitiken är därmed att bidra till att resultat från forsknings- och utvecklingsverksamhet kommer till användning kommersiellt. För detta erfordras en konstruktiv samverkan med näringslivet. I flera regionala tillväxtavtal för åren 2000 - 2002 är åtgärder inom energiproduktion och teknikutveckling en prioriterad del av länens program för tillväxt i näringslivet. Medel inom utgiftsområdet kan därför användas för medfinansiering av åtgärder i regionala tillväxtavtal.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts-prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
867	1 681	1 246	1 446	1 921	1 738

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Se avsnitt 3.3

Förändringar

Under 1998 och 1999 har ett antal förändringar inträffat med betydelse för utgiftsområdet. I samband med 1999 års ekonomiska vårproposition intitulerade regeringen en översyn av bidragen till minskad elanvändning. Översynen motiverades av indikationer på att framför allt stöd till eleffektminskande åtgärder inte ledde till den måluppfyllelse som avsetts. Översynen har bekräftat dessa indikationer och regeringen föreslår därför att de eleffektminskande åtgärderna avskaffas. Verksamheten under år 2000 bör främst inriktas på utveckling, med sikte på att ny teknik och nya metoder skall kunna utnyttjas. En övergripande utvärdering av det energipolitiska programets första år har också genomförts och de viktigaste slutsatserna redovisas nedan under 3.3.

Mål

Riksdagen beslutade i juni 1997 om mål för energipolitiken. Energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor för att främja en god ekonomisk och social utveckling i Sverige. En säker tillgång på el till ett rimligt pris är en viktig förutsättning för den svenska industrins internationella konkurrenskraft. Energipolitiken skall utformas så att denna förutsättning bevaras. Energipolitiken skall skapa villkor för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat. Energipolitiken skall underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Energipolitiken skall bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Prioriteringar

I riksdagens energipolitiska beslut i juni 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) har prioriteringar angetts för verksamheten inom utgiftsområdet.

3.3 Resultatbedömning

3.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Tabell 3.2 Energibalans för åren 1970, 1980, 1990, 1995, 1996, 1997 och 1998 TWh

	1970	1980	1990	1995	1996	1997	1998
Inhemsk energianvändning	375	380	367	391	401	393	395
Därav:							
Industri	154	148	140	146	148	150	150
Inrikes transporter	56	68	84	87	87	87	88
Bostäder, service m.m.	165	165	143	158	166	156	157
Omvandlings- och distributionsförluster	49	34	39	42	50	42	43
Omvandlings- och distributionsförluster, FN/ECE ¹	49	84	171	176	197	173	182
Utrikes sjöfart och energi för icke energiändamål	33	25	31	36	35	40	44
Total användning	457	439	437	469	485	476	482
Total användning FN/ECE	457	489	569	603	632	607	621
Tillförsel av bränslen	411	352	292	324	344	331	336
Därav:							
Oljor	350	285	187	203	217	205	209
Naturgas	-	-	9	9	10	9	9
Kol/koks	18	19	31	28	31	27	26
Biobränslen, torv m.m.	43	48	65	85	86	90	92
Vattenkraft, brutto	41	59	73	69	52	70	75
Kärnkraft, brutto	-	26	68	70	75	69	73
Kärnkraft brutto FN/ECE	-	76	200	200	222	200	212
Spillvärme och värmepumpvärme i fjärrvärmeanläggningar	-	1	8	8	8	9	9
Netto import av el	4	1	-3	-2	6	-3	-11
Total tillförd energi	457	439	437	469	485	476	482
Total tillförd energi FN/ECE	457	489	569	603	632	607	621

¹ Den metod som används av FN/ECE för att beräkna tillförseln från kärnkraften, uppger den angivna värmemängden från reaktorerna. I FN/ECEs metod ingår energiomvandlingsförlusterna i kärnkraftverken i den totala energitill-förseln, vilket utgör skillnaden gentemot den metod som Sverige använt sig av.

Källa: Statens energimyndighet

Energibalansen

Tillförseln av energi har varit relativt stabil i Sverige under de senaste årtiondena. Betydande förändringar har dock skett när det gäller fördelningen på energislag. Oljans andel har minskat kraftigt, medan andelarna för el och biobränslen har ökat. Den snabba expansionen av biobränslen hänför sig främst till fjärrvärmeproduktionen. Den slutliga användningen av energi har i

ett längre tidsperspektiv sjunkit något inom industrin samt inom bostads- och servicesektorn. Variationer förekommer dock mellan åren, främst beroende på konjunktur- och temperaturskillnader. Bortsett från tillfälliga nedgångar har transportsektorns energianvändning ökat kontinuerligt.

Tabell 3.3 Elanvändning åren 1970, 1980, 1990, 1995, 1996, 1997 och 1998 TWh

	1970	1980	1990	1995	1996	1997	1998
Total slutlig användning	57,7	86,7	129,1	133,9	132,8	132,9	133,9-
Därav:							
Industri	33,0	39,8	53,3	51,7	50,9	52,7	53,8
Transporter	2,1	2,3	2,5	2,5	2,5	2,4	2,5
Bostäder service m.m.	22,0	43,0	63,3	72,1	73,0	71,1	70,8
Fjärrvärme, raffinaderier	0,6	1,3	10,0	7,5	6,3	6,7	6,8
Distributionsförluster	5,8	8,2	10,7	7,5	9,4	9,8	9,6
Total användning netto	63,4	94,5	139,7	141,4	142,2	142,7	143,5

Källa: Statens energimyndighet

Tabell 3.4 Elproduktion åren 1970, 1980, 1990, 1995, 1996, 1997 och 1998 TWh

	1970	1980	1990	1995	1996	1997	1998
Vattenkraft	40,9	58,0	71,5	67,0	51,0	68,2	73,6
Vindkraft	-	-	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3
Kärnkraft	-	25,3	65,3	66,7	71,4	66,9	70,5
Industriellt mottryck	3,1	4,0	3,1	4,2	4,5	4,0	4,5
Kraftvärme	2,4	5,6	2,1	4,7	5,4	5,4	5,1
Kondensanläggningar	12,0	0,9	0,3	0,4	3,6	0,6	0,3
Gasturbiner	0,7	0,2	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0
Nettoproduktion	59,1	94,0	142,2	143,4	136,0	145,3	154,2
Nettoimport	4,3	0,5	-2,5	-1,8	6,1	-2,6	-10,7

Källa: Statens energimyndighet

Elbalansen

Sveriges elproduktion har mer än fördubblats från år 1970 till slutet av 1980-talet. Därefter har produktionen varit nära nog konstant, bortsett från variationer som beror på vattentillgången. Vatten- och kärnkraft svarar under normala förhållanden vardera för knappt hälften av elproduktionen. Övrig produktion sker i huvudsak i kraftvärmeanläggningar i fjärrvärmenäten och inom industrin. Storleken och riktningen på utlandshandeln med el varierar från år till år främst beroende på vattentillgången i det nordiska elsystemet. Den mycket snabba ökningen i elanvändningen under 1970- och 1980-talen speglar till en del en övergång från olja till el inom såväl industrin som bostadssektorn. Från slutet av 1980-talet har ökningstakten mattats av väsentligt och de senaste åren har elanvändningen varit i det närmaste konstant.

Det energipolitiska programmet

Huvuddelen av 1997 års energipolitiska program trädde i kraft den 1 januari 1998, vilket medför att den redovisning av resultat som görs i årets budgetproposition enbart kan ge en indikativ bild av programmets effekter. En plan för upp-

följning och utvärdering av det energipolitiska programmet har tagits fram och en extern utvärdering av programmets första år har genomförts. Planen och de huvudsakliga slutsatserna i utvärderingen redovisas närmare i avsnitt 3.3.2 respektive 3.3.3.

Utvecklingen på energimarknaderna

Den reformerade elmarknaden utvecklas i positiv riktning i huvudsak i enlighet med elmarknadsreformens intentioner. Den nordiska elhandeln har utvecklats och det planerade införandet av schablonberäkning har ökat konkurrenstrycket, vilket har lett till sänkta elpriser också för elkunder med lägre förbrukning. Från och med den 1 januari 1998 har Statens energimyndighet, som är nätmyndighet enligt ellagen, möjlighet att bedriva tillsyn över elpriser inom leveranskoncessionsområden. Härigenom har myndigheten möjlighet att självständigt bedöma vilka ärenden som skall bli föremål för särskilda tillsynsinsatser både för elpriser och nättariffer. Efter myndighetens agerande har betydande prissänkningar genomförts av de leveranskoncessionärer som tillämpat högst priser. Nätavgifterna har varit i stort sett oförändrade mellan åren 1996 och

1999, vilket reallt sett innebär en liten sänkning av avgifterna. Tariffskillnaderna mellan nätföretagen har minskat, men spridningen är fortfarande betydande. Det bedöms dock generellt finnas effektiviseringsmöjligheter i nätverksamhet. Strukturförändringen mot ökad vertikal och horisontell integration har fortsatt under år 1998. Omstruktureringen sker främst inom den kommunala sektorn genom utförsäljning av kommunalt ägd elhandels- och nätverksamhet. Ytterligare en trend är att mindre elhandelsföretag går samman i gemensamt ägda företag i syfte att skapa sig en starkare ställning på elhandelsmarknaden.

Ett direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas har under år 1998 antagits inom EU (98/30/EG) Direktivet bygger på samma principer som elmarknadsdirektivet (96/92/EG), dvs. tillgång till nätet, ömsesidighet, subsidiaritet och gradvis öppnande av marknaden, men beaktar samtidigt de särskilda villkoren för naturgasmarknaden. I direktivet finns gemensamma regler för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas. Medlemsstaterna skall före halvårsskiftet 2000 ha genomfört direktivet i nationell rätt.

Den särskilda utredare som tillkallades sommaren 1998 med uppdrag att se över den lagstiftning som reglerar handel, transporter och distribution av naturgas och annan rörbunden energi (dir. 1998:41) skall redovisa sitt uppdrag den 1 november 1999. Utredaren skall även beakta frågan om en utvidgning av naturgasnäten i Norden och Östersjön.

Ett delbetänkande har lämnats den 1 februari 1999 (SOU 1999:5) Effektiva värme- och miljölösningar. I betänkandet föreslås bl.a. att åtgärder vidtas för att främja uppbyggnad av effektiva värmeförsörjningssystem. Statens energimyndighet har inlett en kartläggning av värmemarknadens struktur och funktion. Kartläggningen skall redovisas till regeringen den 1 november 1999 och utgöra underlag för eventuella åtgärder för att effektivisera värmemarknaden.

Utnyttjandet av förnybara energislag har underlättats

Vad gäller förnybara energislag har kostnaderna för insatsvaror och teknik blivit lägre, teknikens tillgänglighet och effektivitet har ökat. Kostnadskillnaden mellan elproduktion baserad på förnybara energikällor och konventionell fossilbaserad elproduktion är emellertid fortfarande betydande. Totalt installerades 48 MW ny vind-

kraft under år 1998. Nyttillkommen eleffekt för biobränsleeldade kraftvärmeverk som beviljats bidrag under år 1998 uppgick till 84 MW. I befintliga anläggningar har dock nyttjandetid och elproduktion varit lägre än vad som tidigare beräknats, vilket delvis kan förklaras av ändrade förutsättningar efter elmarknadsreformen.

Kompletterande miljö- och klimatpolitiska styrmedel

För att integrera miljöhänsyn och åtgärder för en hållbar utveckling krävs en balans mellan kompletterande styrmedel. Skatteinstrumentet kan till en del bidra till måluppfyllelsen. Men det finns också ett behov av att utveckla och introducera nya typer av styrmedel som komplement till lagstiftning, skatter och subventioner. Sådana alternativa styrmedel bör bygga på dialog, öppenhet, information, rådgivning och kunskapsspridning. Härutöver är också öppna och väl fungerande marknader en viktig förutsättning för hållbar utveckling. Därför måste de styrmedel som utnyttjas utformas så att de samverkar med den positiva utveckling som sker på marknaderna.

För att främja en sådan utveckling har dels en expertutredning tillsatts om möjligheterna att utnyttja s.k. flexibla mekanismer i klimatpolitiken (dir. 1999:25), dels en förstudie genomförts om möjligheterna att utnyttja överenskommelser med industrin om energieffektivisering. Vidare pågår ett projekt för att tillsammans med näringslivet utarbeta en strategi för hur en hållbar utveckling av användningen av biobränsle kan främjas genom information och utbildning.

3.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom området

Effektiva energimarknader

Under denna rubrik redovisas nätmyndighetens (Statens energimyndighet) tillsyn av nätverksamhet och leveranskoncessioner. Vidare ingår Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) verksamhet och tillståndsärenden enligt ellagen och rörledningslagen.

Nätmyndigheten har genomfört tillsyn och prövning av nättariffer och elpriser inom leveranskoncession. Tillsynsarbetet har under året koncentrerats på tillsyn av skäliga elpriser. Arbetet med nättariffer har under 1998 främst inriktats på metodutveckling. Arbetet har också påbörjats i syfte att utveckla en analysmodell för att

kartlägga eventuell otillåten subvention från nätföretag till övriga koncernföretag. Utvecklingen på elmarknaden under år 1998 har följts upp bl.a. beträffande nättariffer och elhandelspriser. Informationsinsatser riktade till elmarknadens aktörer har genomförts i syfte att sprida kunskap om de nya förutsättningarna på elmarknaden.

Nätmyndigheten har vidare på regeringens uppdrag genomfört en översyn och tagit fram förslag till ändrade regler beträffande icke koncessionspliktiga nät. På regeringens uppdrag har energimyndigheten i samarbete med Svenska kraftnät också genomfört en översyn av reservkraftbehovet i det svenska elsystemet. Myndigheternas rapport har behandlats vid en hearing med berörda aktörer på marknaden.

Svenska kraftnät har på ett affärsmässigt sätt förvalt och drivit stamnätet med de statligt ägda utlandsförbindelserna, samt fullgjort sin uppgift beträffande systemansvar och balansavräkning. Sedan våren 1998 är Svenska kraftnät tillsammans med den finska motsvarigheten Fingrid Oy hälftendelägare i den finska elbörsen EL-EX som är under integration med Nord Pool. I samband med detta justerades gränstariffen i spothandeln med Finland. Den 1 mars 1999 togs gränstariffen bort helt för elspothandel. Under 1998 bildades Nord Pool Consulting AS med Svenska kraftnät, Statnett och Nord Pool som lika delägare.

Under 1998 har aktiviteterna för att anlägga en likströmsförbindelse mellan Sverige och Polen fortsatt. SwePol Link AB svarar för dessa aktiviteter.

En översyn av systemet med leveranskoncessioner (LEKO-utredningen) inleddes sommaren 1998 genom uppdrag till en särskild utredare (dir. 1998:37 och tilläggsdirektiv 1998:82). I uppdraget ingår bl.a. att överväga behovet av ett fortsatt skydd för elkunder med låg förbrukning och för den småskaliga elproduktionen. Vidare ingår att med förtur överväga ett undantag för elkunder med låg förbrukning från kravet på timvis mätning. I samband med beredning av prop. 1997/98:159 Genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, m.m., redovisade Näringsutskottet i betänkandet 1998/99:NU4 Vissa elmarknadsfrågor som sin uppfattning att LEKO-utredningens uppdrag borde skärpas och preciseras bl.a. vad gäller slopandet av timmätarkravet för de små elkonsumenterna. Regeringen borde våren 1999 åter-

komma med förslag till nya bestämmelser som kunde träda i kraft senast den 1 november 1999. Riksdagen beslutade den 4 december 1998 i enlighet med Näringsutskottets förslag (rskr. 1998/99:53).

Med anledning av riksdagens ställningstagande gavs utredningen den 11 februari 1999 genom nya tilläggsdirektiv (dir. 1999:19) i uppdrag att med förtur behandla vissa frågor som sammanhänger med införandet av ett system för schablonberäkning av elleveranser. På regeringens uppdrag har också Svenska kraftnät i samråd med Energimyndigheten, parallellt med utredningsarbetet, tagit fram förslag till system för schablonberäkning av elleveranser som skall träda i kraft den 1 november 1999. En proposition om införande av schablonberäkning på elmarknaden, m.m. överlämnades till riksdagen våren 1999 (prop. 1998/99:137).

En särskild utredare tillkallades sommaren 1998 med uppdrag att se över den lagstiftning som reglerar handel, transporter och distribution av naturgas och annan rörbunden energi (dir. 1998:41). Översynen görs mot bakgrund av bl.a. genomförandet av EG:s naturgasdirektiv.

1997 års energipolitiska program

Plan för uppföljning och utvärdering av 1997 års energipolitiska program

Närings- och handelsdepartementet gav i juni 1998 i uppdrag åt en arbetsgrupp att lämna förslag till en plan för uppföljning och utvärdering av 1997 års energipolitiska program. Arbetsgruppen har bestått av representanter från Närings- och handels-, Finans-, Inrikes-, Kommunikations-, Miljö- och Utbildningsdepartementen samt Energimyndigheten, Ekonomistyrningsverket och Statskontoret. Statskontoret har varit sekretariat för arbetsgruppen.

I arbetsgruppens uppdrag har ingått att

- lämna förslag till utformning, inriktning och omfattning av en extern utvärdering av det energipolitiska programmet
- granska och lämna eventuella förslag på förändringar av nu gällande verksamhetsmål för programmet
- lämna förslag om nyckeltal, indikatorer eller resultatmått
- kartlägga möjliga indirekta effekter av åtgärderna

- lämna förslag om sådana datainsamlings-, utrednings- och forskningsprojekt som kan anses vara nödvändiga för att kunna genomföra en allsidig utvärdering som inkluderar systemeffekterna.

Arbetsgruppens förslag utgår dels från de beslutssituationer resultaten skall användas i, dels vilka frågor som bör besvaras vid uppföljning och utvärdering.

De beslutssituationer som särskilt uppmärksammas är

- den årliga resultatredovisningen
- bedömning av om villkoren för avställning av den andra reaktorn i Barsebäck är uppfyllda
- beslut om hur framtida avställning av kärnkraftsreaktorer skall genomföras
- utvärdering i efterhand av det energipolitiska programmet.

Det kan även vid andra tillfällen finnas behov av olika resultatredovisningar.

Tabell 3.5 Redovisningstillfällen för det energipolitiska programmet

Tidpunkt för redovisning	Typ av redovisning
Årligen	Uppföljning
Andra halvåret 2000/början av 2001	Utvärdering av måluppfyllelse
Andra halvåret 2001/början av 2002	Halvtidsutvärderingar
2003 resp. 2005	Utvärderingar i efterhand

Arbetsgruppen föreslår att ansvaret för uppföljningarna bör ligga på den myndighet som ansvarar för åtgärden. Utvärderingar föreslås utföras av externa utvärderare utanför myndigheten.

De frågor arbetsgruppen utgått från i sina förslag om vad som bör besvaras vid uppföljning och utvärdering av programmets kortsiktiga åtgärder är följande:

- Vad har hänt?
- Har målen uppfyllts?
- På vilket sätt har programmets åtgärder påverkat förändringarna?
- Vilka effekter har programmet haft?
- Är insatserna kostnadseffektiva?

Den första frågan "Vad har hänt?" skall besvaras i den årliga uppföljningen. Ansvarig myndighet redovisar uppgifter om detta till regeringen och denna redovisning ligger sedan till grund för vad som redovisas till riksdagen i budgetpropositionen och vårpropositionen. Myndigheternas uppföljning speglar, med hjälp av ett antal nyckeltal, resultat och förändringar sedan åtgärden sattes in. Arbetsgruppen ger i sin rapport förslag på sådana nyckeltal. Dessa innehåller såväl prestationsmått som effektmått. Exempel på prestationsmått är antal ansökningar, sökt belopp samt administrativ kostnad. Exempel på effektmått är normalårsberäknad årlig elreduktion eller elproduktion, miljöutsläpp samt ekonomiska mått som kostnad per kWh.

Förutsättningarna för att ta fram och redovisa de föreslagna resultat- och effektmåtten varierar. Ibland kan nyckeltalen grundas på faktiska observationer, i andra fall får schablonberäkningar användas. I några fall krävs även viss metodutveckling.

För att kunna besvara den andra frågan "Har målen uppfyllts?" krävs en måluppfyllelseanalys, vilket innebär att de resultat som konstaterats i uppföljningen ställs i relation till uppsatta mål för programmet. Måluppfyllelseanalysen underlättas om målen är tydligt formulerade, avser relevanta effekter av åtgärden samt är mätbara. Arbetsgruppen har givit några förslag till omformuleringar av verksamhetsmålen.

För att få svar på den tredje frågan "På vilket sätt har programmets åtgärder påverkat förändringarna?" krävs att utvärderaren analyserar i vilken utsträckning programmets åtgärder har bidragit till de konstaterade förändringarna. Därutöver krävs en analys av vilka externa faktorer som också har påverkat resultatet. Analyser bör exempelvis göras av vilken betydelse

- de statliga bidragen har haft vid olika aktörers investeringsbeslut
- teknikupphandlingen har haft för utvecklingen och marknadsetableringen av ny teknik
- informationen har haft för kunskapsuppbyggnad och beteendeförändringar vad avser energieffektiviseringar.

I rapporten beskrivs några externa faktorer som bedöms påverka utfallet av programmet. Dessa är:

- utvecklingen på elmarknaden
- utformningen av energiskatterna
- internationella överenskommelser om utsläpp av klimatpåverkande gaser.

Den fjärde frågan "Vilka effekter har programmet haft?" skall besvaras genom en analys av vilka direkta och indirekta samt avsedda och oavsedda effekter åtgärderna har lett till. Arbetsgruppen ger exempel på några tänkbara effekter av programmet. Dessa rör bl.a. förändringar av elproduktion och elanvändning, miljöutsläpp, klimatpåverkande utsläpp och sysselsättningen.

Den sista frågan "Är insatserna kostnadseffektiva?" kan besvaras genom att beräkna kostnad per inbesparad kWh eller per producerad kWh. Därefter kan åtgärder inom respektive kategori jämföras med varandra. Dessa beräkningar går dock inte att utföra för alla åtgärder. Även i de fall sådana nyckeltal inte är möjliga att beräkna kan dock andra typer av bedömningar göras av kostnadseffektiviteten. Jämförelser bör, förutom mellan olika åtgärder i omställningsprogrammet, också göras med andra möjliga insatser som nu inte ingår i omställningsprogrammet. Genom en sådan bredare ansats ges ett bättre underlag för politiska beslut vad gäller kostnadseffektiviteten i olika möjliga insatser.

Omställningsprogrammets långsiktiga åtgärder omfattar stöd till energiforskning, energiteknikstöd och introduktion av ny energiteknik. Stödet till energiforskning är inriktat på grundforskning och tillämpad forskning medan de övriga stödformerna i huvudsak går till senare skeden i teknikutvecklingen.

Arbetsgruppen föreslår att resultatredovisningen utgår från tre begrepp:

- kvalitet
- relevans
- teknikområdets kommersiella mognad.

När det gäller mätning av kvalitet på grundläggande forskning finns etablerade metoder t.ex. s.k. peer review. Kvalitetsmått anger främst den inomvetenskapliga kvaliteten, men kan också ha betydelse vid bedömningar om ytterligare forskningsbehov.

Relevansen kan bedömas genom särskilda relevansutvärderingar. Dessa kan genomföras genom att oberoende sakkunniga får bedöma relevansen i genomförda projekt. Exempel på

nyckeltal som kan vara aktuella för att bedöma relevansen är antal erhållna patent och hur dessa utnyttjats. I de fall där medfinansiering från näringslivet förutsätts kan relevansen också mätas genom att studera i vilken utsträckning näringslivet bidrar med finansiering av olika projekt.

Arbetsgruppen föreslår att en ny typ av resultatredovisning bör införas för de långsiktiga åtgärderna. Förslaget innebär att redovisningen orienteras mot utveckling och introduktion av specifika tekniker. För flertalet teknikområden bedöms hur långt teknikutvecklingen kommit utifrån den kommersiella mognaden. Bedömningarna görs för hur situationen är idag, om 10 respektive 20 år.

Den föreslagna redovisningen kräver vissa utvecklingsinsatser av i första hand Energimyndigheten, men uppgifter bör kunna samlas in för verksamhetsåret 1999.

Till de långsiktiga åtgärderna räknas även energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser. Arbetsgruppen lämnar förslag på resultatredovisning även för denna åtgärd, men förslaget får betraktas som preliminärt. Energimyndigheten har i uppdrag att upprätta en plan för rapportering av projekt i enlighet med de rekommendationer som formulerats inom ramen för klimatkonventionen.

Vid sidan om det energipolitiska programmet kan lokala investeringsstöd lämnas till kommuner för åtgärder som bl.a. minskar belastningen på miljön, effektiviserar energianvändningen, gynnar användningen av förnybara råvaror m.m. Vissa åtgärder som kan ges stöd enligt omställningsprogrammet kan även erhålla stöd från de lokala investeringsprogrammen.

Arbetsgruppen föreslår att de åtgärder som genomförts inom ramen för de lokala investeringsprogrammen, men som skulle kunnat få stöd genom omställningsprogrammet, särredovisas. Energimyndigheten bör ansvara för denna redovisning med hjälp av underlag från Regeringskansliet. Syftet är att få en samlad redovisning av likadana åtgärder, oavsett från vilket program stödet getts.

Åtgärder på kort sikt

Åtgärder på kort sikt inom ramen för 1997 års energipolitiska program omfattar bidrag för att minska elanvändningen, bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor samt åtgärder för effektivare energianvändning.

Statens energimyndighet har under 1998 beviljat bidrag till 143 vindkraftsaggregat med en

beräknad årsproduktion på 225 GWh el och en total effekt på drygt 101 MW. Sex anläggningar för produktion av bibränslebaserad kraftvärme med en sammanlagd eleffekt på 84 MW har beviljats bidrag.

Statens energimyndighet har på regeringens uppdrag, i samråd med Fiskeriverket, Naturvårdsverket och övriga berörda myndigheter, tagit fram riktlinjer för miljöanpassad vattenkraft. En viktig aspekt är de kultur- och miljöinsatser som man kan göra i samband med utbyggnaden. Uppdraget redovisades den 1 april 1999. Sammanfattningsvis innebär dessa riktlinjer att i princip bara effektivisering, ombyggnad eller återuppbyggnad av befintliga anläggningar kan komma ifråga för bidrag. Anläggningen skall vara av typen strömkraftverk och i vissa fall skall vandringsväg för fisk anordnas. En gällande vattendom måste finnas. Efter att kraven för miljöanpassad vattenkraft preciserats har bidrag till investering i småskalig vattenkraft beviljats till 7 anläggningar med en sammanlagd effekt på 2 MW.

Åtgärder på lång sikt

Åtgärder på lång sikt inom ramen för 1997 års energipolitiska program omfattar stöd till energiforskning samt utveckling och demonstration av ny energiteknik. Statens energimyndighet skall den 15 december 1999 redovisa en strategi för arbetet med forskning och utveckling, demonstration, teknikupphandling och marknadsintroduktion. Strategin skall omfatta ett nationellt såväl som ett internationellt perspektiv med särskild betoning på forskningssamarbetet inom EU. Strategin skall utgå dels från en övergripande bedömning av utvecklingen av energisystemet och dels en bedömning av insatsområdenas utvecklingsfas utifrån såväl ett inomvetenskapligt som ett bredare samhällsligt perspektiv. Myndigheten skall även göra en prioritering av insatsområden och forskningsbehov med utgångspunkt i förväntade kunskapsbehov på lång sikt för lagring, tillförsel, distribution, omvandling och användning av energi. Av särskild betydelse för det fortsatta långsiktiga arbetet med insatser som skall bidra till omställningen av energisystemet är att skapa förutsättningar för att forskningsresultat nyttiggörs.

Medlen inom det långsiktiga programmet kan disponeras för stöd till grundforskning, industriell forskning, utvecklingsarbete före marknadsintroduktion och teknikupphandling i programlagda insatser eller fristående projekt.

Stödformerna kan kombineras. En sammanställning av de skilda stödformerna görs i tabellen nedan.

Tabell 3.6 Olika stödformer inom det energipolitiska programmet långsiktiga del

Energiforskning	Energiteknikstöd	Introduktion av ny energiteknik
Grundforskning	Grundforskning	-
Industriell forskning	Industriell forskning	-
-	Utvecklingsarbete före marknadsintroduktion	Utvecklingsarbete före marknadsintroduktion
-	-	Teknikupphandling
Programlagda insatser	Programlagda insatser	-
Fristående projekt	Fristående projekt	Fristående projekt

Statens energimyndighet har vidare inlett arbetet med att utveckla en strategi för de långsiktiga åtgärderna i programmet. Denna skall redovisas till regeringen den 15 december 1999.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

I december 1997 fattade klimatkonventionens parter beslut om det s.k. Kyotoprotokollet. Inom ramen för EU:s gemensamma åtagande har Sverige godtagit men ännu inte ratificerat protokollet. Protokollet innehåller artiklar om gemensamt genomförande. Diskussioner och förhandlingar om regler och riktlinjer för gemensamt genomförande pågår alltjämt. Vid den fjärde partskonferensen i november 1998 beslutades om ett handlingsprogram för utredning av regler och riktlinjer med sikte på ett beslut år 2000. Regelverket för investeringsprojekt i utvecklingsländer, den s.k. mekanismen för en ren utveckling, skall prioriteras.

Energipolitiskt motiverade insatser mot klimatförändringar innefattar investeringsprojekt för att minska eller begränsa utsläpp av klimatpåverkande gaser i bl.a. Östeuropa. Projekten bedrivs för att utveckla Kyotoprotokollets flexibla mekanismer. Sedan verksamheten inleddes 1993 har t.o.m. november 1998 redovisats 66 genomförda eller pågående projekt varav 55 var färdigställda. Flertalet projekt avser konvertering av värmepannor till bibränsle drift. Fletalet projekt har genomförts i Estland och Lettland.

Avsikten med programmet är att vinna erfarenheter av åtgärder mot klimatförändringar inför ett system med s.k. gemensamt genomförande.

de inom ramen för klimatkonventionen och att delta i pilotfasen för sådana insatser. Med gemensamt genomförande avses en bilateral eller multilateral överenskommelse enligt vilken länder med höga kostnader för åtgärder mot utsläpp investerar i länder med låga åtgärds-kostnader i gengäld. De länder som investerar erhåller någon form av kreditering att räkna av mot egna utsläpp.

3.3.3 Effekterna av de statliga insatserna

Effektiva energimarknader

Under verksamhetsåret 1998 har nätmyndigheten (Statens energimyndighet) genom en aktiv tillsyn av nätverksamheten samt regelbunden prisuppföljning för nättariffer och elpriser aktivt bidragit till elmarknadens utveckling. Myndigheten har bedrivit metodutveckling för att höja kvalitet och effektivitet i det kommande tillsynsarbetet samtidigt som myndighetens ansvarsområde tydliggjorts bl.a. genom lagtillämpning och informationsinsatser. Förändringen i lagstiftningen vad avser tillsyn över elpriser inom leveranskoncessionsområden har vidare medfört att myndigheten effektivare kan bedriva tillsynsarbetet eftersom myndigheten numera självständigt kan avgöra vilka ärenden som ska bli föremål för särskilda tillsynsinsatser. Det totala antalet oavslutade ärenden har minskat med en tredjedel.

Tillsynsarbetet har under året koncentrerats till tillsyn av skälighet i elpriser. Den tillsyn som nätmyndigheten genomfört år 1998 över vissa leveranskoncessionärer har bidragit till att flera av dessa genomfört eller aviserat sänkningar av sina elpriser, särskilt till kunder med låg elförbrukning. Tillsyn av priser för handel med el inom leveranskoncession har lett till nio förlägganden om sänkning av priset. Ett antal företag har utan tillsynsmyndighetens ingripande sänkt sina nättariffer. Bland principiellt betydelsefulla beslut avseende prövningsärenden återfinns beslut om villkoren för ersättning för småskalig elproduktion. Myndigheten har vid sin bedömning tillämpat en ny metod för beräknad ersättning.

Genom det takpris på timregistrerande mätutrustning som infördes den 1 juli 1997 har möjligheterna att delta i handeln med el ökat för el-kunder med låg förbrukning. Inför införandet av schablonberäkning ökar nu konkurrensen om

dessa kundkategorier med sänkta elpriser som följd.

Det utredningsarbete som genomförts av bl.a. nätmyndigheten har resulterat i vissa förslag till lagändringar beträffande bl.a. straffavgift vid försenad eller felaktig årsrapport för nätverksamhet och tariffutjämning vid samredovisning av nätområden. Arbetet har också påvisat ytterligare utredningsbehov, bl.a. beträffande åtgärder för att förhindra s.k. korssubventionering på elmarknaden, åstadkomma tariffutjämning mellan glesbygds- och tätortskunder och rationalisering av nätverksamhet.

Svenska kraftnät skall medverka till att det nordiska samarbetet inom elförsörjningen utvecklas. Svenska kraftnäts samarbete med stamnätsoperatörerna i Norge och Finland har underlättat elhandeln mellan länderna och skapat förutsättningar för en ytterligare fördjupning av samarbetet bl.a. beträffande elbörser och gemensamma tarifferingsprinciper.

Sedan våren 1998 är Svenska kraftnät tillsammans med den finska motsvarigheten Fingrid Oy hälftendelägare i den finska elbörsen EL-EX som är under integration med Nord Pool. I samband med detta justerades gränstariffen i spothandeln med Finland. Den 1 mars 1999 togs gränstariffen bort helt för denna elspothandel.

Initiala problem med den s.k. balansavräkningen har hanterats. För närvarande pågår en översyn av bestämmelserna om mätning, rapportering och balansavräkning på elmarknaden som ett led i en övergång till s.k. schablonberäkning för mindre kunder. Den nya modell för schablonberäkning som Svenska kraftnät på regeringens uppdrag tagit fram i samråd med Energimyndigheten innebär delvis nya rutiner för Svenska kraftnäts arbete med balansavräkningen.

Svenska kraftnät har på regeringens uppdrag redovisat problem och risker vid millenniumskiftet inom elförsörjningen. Svenska kraftnät bedömer att man ej behöver räkna med någon utökad risk för elavbrott i Sverige förutsatt att arbetet genomförs enligt redovisade planer.

Europeiska kommissionens uppföljning av genomförandet av EG:s elmarknadsdirektiv behandlar behovet av ytterligare harmoniseringsåtgärder på elområdet, bl.a. beträffande överföringstariffer, miljöbestämmelser och relationen till tredje land. Kommissionen arbetar med ett förslag till direktiv om stöd till förnybar elproduktion på den inre marknaden för el.

Den utredning som initierats när det gäller regler för naturgas och annan rörbunden energi kommer att ge underlag för ett genomförande av EG:s gasmarknadsdirektiv i svensk lagstiftning.

Regeringen anser att det vid sidan av elmarknaden också finns ett behov av insatser på andra marknader inom energiområdet för att skapa förutsättningar för effektiva marknader.

Statens energimyndighet arbetar för närvarande med att analysera situationen på värmemarknaden. En av uppgifterna som ingår i uppdraget är att studera konkurrenssituationen på framförallt fjärrvärmemarknaden. Beroende på resultatet av Energimyndighetens arbete kan det finnas anledning för regeringen att gå vidare inom detta område med avsikt att förbättra och under-

hålla marknadsfunktionen för att även denna marknad ska fungera på ett effektivt sätt. Regeringen avser att återkomma angående åtgärder på värmeområdet.

1997 års energipolitiska program

Utvärdering av åtgärder på kort sikt

Utvärderingen av det första verksamhetsåret inom 1997 års energipolitiska program ger en helhetsbild av förväntade effekter av fattade beslut om stöd och utbetalningar av medel under 1998 enligt tabell nedan.

Tabell 3.7 Effekter och måluppfyllelse av kortsiktiga åtgärder

Insatsområde	Stöd	Mål i TWh år 2002	1998 effekt TWh	1998-CO2 effekt tton/år Hög ¹	1998-CO2 effekt tton/år Låg ²
Minskad elanvändning	Fjärrvärmeanslutning	1,5	0,220	+181	-217
	Eleffektminskande åtg	-	0,027	-	-27
	Konvertering från elvärme	-	0,105	+3	-103
	Totalt	1,5	0,352	+184	-347
Investeringar i elproduktion från förnybara energikällor	Biobränslebaserad kraftvärme	0,75	0,366	0	-360
	Vindkraft	0,5	0,225	0	-221
	Småskalig vattenkraft	0,25	0,0	0	-
	Upphandling av ny elproduktionsteknik	-	-	-	-
Totalt	1,5	0,591	0	-581	
Effektivare energianvändning	Information och utbildning	-	-	-	-
	Kommunal energirådgivning	-	-	-	-
	Teknikupphandling	-	-	-	-
	Märkning och certifiering	-	-	-	-
Totalt	0,0	0,0	-	-	
Totalt		3,0	0,943	+184	-928
Måluppfyllelse i %		-	31,4	-	-
Anvisade/förbrukade medel, miljoner kronor		2.900	870	-	-
Förbrukade medel i %		-	30	-	-

¹ Beräkning givet ett antagande att den el som ersätts skulle ha producerats med kärnkraft eller vattenkraft.

² Beräkning givet ett antagande att den el som ersätts skulle ha producerats med koleldad kondenskraft.

I tabellen anges för varje stöd den förväntade, beräknade effekten på elsystemet av den verksamhet som genomförts under år 1998 samt den resulterande effekten på koldioxidutsläpp. Det framgår att verksamheten under 1998 sammantaget förväntas resultera i minskad elanvändning respektive ökad eltillförsel motsvarande 0,949 TWh per år. Detta motsvarar en förväntad måluppfyllelse på 31,4 procent, om man relaterar det till målsättningen på 3 TWh. Detta är exklusive eventuella effekter från åtgärderna för effektiv energianvändning som det inte finns några uppmätta effekter av.

En förväntad måluppfyllelse med 31,4 procent har således uppnåtts med 30 procent av medlen. I utvärderingen bedöms emellertid att åtgärderna för minskad elanvändning för hela perioden inte kommer att kunna uppfylla målsättningarna i samma takt som under början av år 1998. Orsaker till detta är bl.a. att enligt Boverkets bedömning kommer betydligt färre ansökningar om stöd för konvertering till individuell bränsleledning att inkomma per år under resten av perioden jämfört med vad som gällde under 1998. Totalt bedöms de kortsiktiga åtgärderna leda till en minskad årlig elanvändning respektive ökad eltillförsel motsvarande 2,4 TWh till år 2002. En förutsättning för denna bedömning är att åtgärderna fortsatt genomförs med samma utformning. Utvärderingen pekar således indikativt på att de kortsiktiga åtgärderna med nuvarande utformning inte kommer att uppfylla målet på 3 TWh till år 2002. Utvärderingen pekar på att de största bristerna finns inom åtgärderna för minskad elanvändning, framförallt eleffektminskande åtgärder, vilket bekräftar tidigare uppföljningar och ger stöd för de förändringar i bidragen som regeringen föreslår i denna proposition.

Specifikt för verksamheten med bidrag till minskad elanvändning konstateras följande i utvärderingen. Målet för verksamheten är att minska elanvändningen vid uppvärmning av bostäder och lokaler. Av stödets tre delar är det enbart för anslutning till fjärrvärme som ett kvantitativt mål har satts upp, nämligen 1,5 TWh. Enligt Boverkets och Energimyndighetens bedömning kan elanvändningen minska med ca 350 GWh som följd av de bidrag som hitintills har beviljats under perioden. Fram till slutet av 1998 hade 439 miljoner kronor fördelats. Anslaget omfattar 1 650 miljoner kronor under en 5-årsperiod.

Vad gäller effekter på koldioxidutsläppen beror resultatet av insatserna på vilka antaganden

man gör beträffande produktionssätt för den borttagna elen. Vid ett antagande att elen produceras i kärnkraftverk eller vattenkraftverk får åtgärden till resultat att koldioxidutsläppen ökar med ca 0,18 miljoner ton koldioxid. Om man istället antar att elen produceras i ett koleldat kondenskraftverk minskar koldioxidutsläppen med ca 0,35 miljoner ton koldioxid. (Se tabell 3.7).

Utvärderingen visar att målen för verksamheten inte kan nås med den konverteringstakt som uppnåtts under 1998. Det skulle under dessa omständigheter ta 10 år att nå målet. Stödet har dock påverkat hushållens investeringar och det har bidragit till att minska elanvändningen. Åtgärderna har dock inte fungerat så effektivt som förväntat.

Då det gäller bidraget för effektminskande åtgärder visar utvärderingen att den inte är ett effektivt sätt att åtgärda ett eventuellt effektproblem. Hushållens maxlastperiod infaller vid en annan tidpunkt än vad den nationella maxlastperioden gör. Dessutom visar utvärderingen att installation av kaminer är ett mycket dyrt sätt att minska elanvändningen.

Då det gäller fjärrvärme är konverteringstakten för långsam i förhållande till målet. Skälen till detta är enligt utvärderingen dels de låga elpriserna dels att kostnaden för konvertering inte sjunker.

Utvärderingen visar att det finns ett behov av nytänkande då det gäller åtgärderna för minskad elanvändning för uppvärmning av bostäder och lokaler. Den främsta orsaken till detta är höga kostnader för konvertering i kombination med låga elpriser.

Löpande uppföljning av kortsiktiga åtgärder

Det finns en stor efterfrågan på bidrag för att minska elanvändningen. När det gäller bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor kan konstateras att det finns en efterfrågan som relativt väl motsvarar anvisade medel till biobränsleeldade kraftvärmeverk. Utvecklingen i inkommande ansökningar visar på en betydande efterfrågan på stöd till vindkraftverk. Vad gäller stödet till småskalig vattenkraft förväntas ansökningar om bidrag bli betydligt lägre än anvisade medel.

Energimyndigheten skall också utveckla ett upphandlingsförfarande i syfte att på sikt reducera kostnaderna för elproduktion från förnybara energikällor. Verksamheten har inletts med metodutvecklingsarbete, vilket bedöms som nöd-

vändigt innan de närmare föreskrifterna för stödet kan fastställas.

Fram till slutet av april 1998 hade ansökningar om bidrag för konvertering till fjärrvärme av totalt 15 000 lägenheter inkommit till länsstyrelserna. Antalet ansökningar om bidrag för konvertering till individuell bränsleledning och elleffektminskande åtgärder är 6 800 respektive 19 000. Statens energimyndighet och Boverket har beräknat att hittills beviljade bidrag kan leda till en minskning av den årliga elanvändningen för uppvärmning med 111 GWh. Kostnaden varierar mellan de olika åtgärderna. Regeringen anförde i propositionen (1996/97:84) om en ut hållig energiförsörjning att det finns ett behov av att minska kostnaden framför allt för konvertering av direktverkande el till annat distributionssystem. Denna slutsats kvarstår.

Åtgärder på lång sikt

De uppsatta målen för de långsiktiga åtgärderna har två huvudinriktningar, mål som är inriktade på dels forskning och dels utveckling av ny energiteknik och ökad användning av renare och effektivare energiteknik. Det finns således inga kvantitativa och tidsbestämda mål uppsatta för de långsiktiga åtgärderna.

Huruvida forskningsmålen om att etablera relevant forskning av hög kvalitet är uppfyllda kommer först att kunna bedömas vid avslutning av de enskilda forskningsprogrammen och projekten. År 2000 avser Statens energimyndighet att initiera tio utvärderingar av program enligt följande: bränsleceller grundläggande, bränsleceller tillämpade, termiska processer elproduktion, elanvändning, tillämpad förbränningsteknik, fjärrvärme, miljövänliga kyl- och värmemaskiner, bioenergisystemstudier, energi ur avfall, processintegrering i industrin.

Det långsiktiga programmet avses bidra till ökad användning av ny energiteknik först på 10-15 års sikt vilket försvårar den årliga resultatbedömningen. Statens energimyndighet har därför år 1998 inlett arbetet med att utveckla metoder för att prognosticera ny energitekniks tekniska och kommersiella mognad. Syftet är att dessa prognoser skall visa hur de medel som årligen disponeras inom ramen för det långsiktiga programmet förväntas bidra till utveckling av ny energiteknik och ökad användning av renare och effektivare energiteknik.

Redovisning av exempel på insatser inom området görs nedan.

Konkurrensneutrala forsknings- och utveck-

lingsinsatser rörande energieffektivisering stöds dels inom skogsindustrin genom branschforskningsinstitutet STFI och dels inom järn- och stålindustrin genom branschorganisationen Jernkontoret. Energieffektiviseringsinsatserna omfattar vidare marknadsnära demonstration av ny energiteknik och teknikupphandling på områden som t.ex. matförvaring och belysning.

Traditionella kiselceller kan inte ens på lång sikt bli konkurrenskraftiga i nätanslutna elsystem. Den avgörande framgångsfaktorn är därför kommersiell tillverkning av tunnfilmssolceller. Bedömningen är att kostnaden för tillverkningen av tunnfilmssolceller skall kunna sänkas tillfredsställande på tio års sikt. Inom solesområdet finansieras därför tillsammans med MISTRA verksamheten vid Ångström Solar Center i Uppsala. Därutöver finansieras det särskilda forskningsprogrammet SOLEL. Inom detta program analyseras möjligheterna att använda solceller i befintliga elsystem.

Inom vindkraftsområdet är stödet till forsknings-, utvecklings-, och demonstrationsverksamheten inriktat på att sänka kostnaden för elproduktionen, acceptans och miljöfrågor samt elnätsfrågor.

På kort och medellång sikt är biobränslebase-rad elproduktion ej generellt konkurrenskraftig. Stödet till forsknings-, utvecklings-, och demonstrationsverksamheten är därför inriktat på att sänka kostnaden för elproduktionen.

Inom området biobränsletillförsel är stödet till forsknings-, utvecklings-, och demonstrationsverksamheten inriktat på att verifiera om de långsiktiga effekterna av skogsbränsleanvändningen är acceptabla, lägre kostnader för produktionen av bränsle, identifiering av hur tillgängligt biobränsle kan fördelas optimalt mellan energi- och transportsektorerna utifrån resurshushållning, koldioxidreduktion och kostnadseffektivitet.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Under perioden 1993-98 har myndighetens insatser enligt redovisade beräkningar uppgivits motsvara en bruttominskning av utsläppen av koldioxid på 280 000 ton per år jämfört med situationen innan insatserna gjordes.

Denna reduktion har skett till en av myndigheten beräknad genomsnittlig kostnad på 5,5 öre per reducerat kg koldioxid per år varav de svenska insatserna (exklusive lån) motsvarar 0,9 öre per kg. Även om de reduktionsvolymerna Sverige

vid en tillämpning av ett gemensamt genomförande skulle kunna räkna sig till godo skulle bli mindre än den ovan angivna bruttovolymen pekar uppskattningarna på att insatser av detta slag ofta är kostnadseffektiva alternativ till åtgärder för att minska utsläppen i Sverige.

3.3.4 Regeringens slutsatser

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

3.4 Skatteavvikelser

Förutom de stöd till ett visst utgiftsområde som redovisas via anslag på statsbudgetens utgiftssida förekommer även stöd på statsbudgetens inkomstsida i form av olika särregler i skattelagstiftningen. Dessa stöd brukar kallas saldpåverkande skatteavvikelser. Det handlar om avvikelser från en enhetlig beskattning, t.ex. att en viss grupp omfattas av en skattelättnad i förhållande till en enhetlig norm, vilket kan uppfattas som en skatteförmån.

Skatteavvikelser kan också innebära ett "överuttag" av skatt och betecknas då skatte-sanktion. I det fallet handlar det inte om ett stöd till ett visst utgiftsområde utan om motsatsen. Inom energiområdet förekommer skattesanktioner när det gäller beskattning av vattenkraftverk och el från kärnkraftverk.

Det förekommer många särbestämmelser avseende punktskatter på energi. Endast en mindre del av dessa skatteavvikelser hänförs dock till utgiftsområde 21 Energi. Skatteavvikelser för industrin och växthusnäringen redovisas under utgiftsområde 24 Näringsliv och för transportområdet under utgiftsområde 22 Kommunikationer. Vidare redovisas skatteavvikelser till följd av reducerad energiskatt på el i vissa kommuner i Norrland och Bergslagen under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling och skattebefrielse för biobränslen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Nedan redovisas skatteavvikelser som är att hänföra till utgiftsområde 21 Energi.

Tabell 3.8 Skatteavvikelser netto

Miljarder kronor		
	1999	2000
Kärnkraftsanläggning	0,01	-
Energiskatt på el för gas- värme- vatten- och elför- försörjning	0,18	0,17
Differentierat skatteuttag på fossibla bränslen	3,66	3,63
Halvt avdrag för energiskatt på bränsle i kraftvärmens	0,16	0,15
Energiskatt på bränsle som åtgår för produktion av el	0,52	0,54
Koldioxidskatt på bränsle som åtgår för produktion av el	0,48	0,50
Särskild skatt på el från kärnkraftverk	-1,54	-1,49
Fastighetsskatt på markvär- det av elproduktionsenheter	-0,27	-0,27
Summa	3,20	3,23

Summan i tabell 3.8 är ett netto av förmåner, dvs. positiva avvikelser, och sanktioner, dvs. negativa avvikelser. Det högsta beloppet rör skatteförmåner som beror på skillnader i skattesatser för energiskatt på el och fossila bränslen. Skatteförmåner som är att hänföra till produktion av el med fossila bränslen varierar från år till år beroende bland annat på tillgången på vatten för elproduktion. Nedan görs en kort förklaring till skatteavvikelserna.

Skatteförmåner

Kärnkraftsanläggning

Företag som driver kärnkraftsanläggning får avdrag för belopp som i räkenskaperna sätts av för framtida hantering av utbränt kärnbränsle. Detta förfarande gäller även företag som mot förskotts betalning åtagit sig att svara för hantering av nämnda slag. Skatteeffekten utgörs av ränteeffekten på den skattelättnad som det omedelbara avdraget medför.

Energiskatt på el för gas-, värme-, vatten- och elförsörjning

Normen för energiskatt på el utgörs av den skattesats som merparten av de svenska hushållen betalar. Den uppgår till 15,1 öre per kWh under år 1999. Inom gas-, värme-, vatten- och elförsörjningen betalas 12,8 öre per kWh utom i

Norrbottnens, Västerbottnens och Jämtlands län samt i kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen, Ljusdal och Torsby där skattesatsen är 9,5 öre per kWh. Fr.o.m. den 1 juli 1998 är skatten på el som under perioden 1 november – 31 mars förbrukas i elpannor 15,1 öre per kWh utom i de nämnda kommunerna där den är 11,8 öre per kWh.

Differentierat skatteuttag på fossila bränslen

Skatteavvikelsena beräknas som skillnaden mellan skattesatserna för de olika energislagen och normalskattesatsen för el. Under 1999 uppgår skatteavvikelsen för gasol till 14,0 öre per kWh, för naturgas till 12,9 öre per kWh, för kol till 11,0 öre per kWh, för tung eldningsolja till 8,2 öre per kWh samt för villaolja till 7,7 öre per kWh.

Halvt avdrag för energiskatt på bränsle i kraftvärmeanläggningar

För bränsle som förbrukas för samtidig produktion av värme och skattepliktig el i en kraftvärmeanläggning medges avdrag med halva energiskatten.

Skatt på bränsle som åtgår för produktion av el

De fossila bränslen som används som insatsvaror för produktion av el är befriade från energi- och koldioxidskatt. Därmed undviks dubbelbeskattning eftersom elen beskattas i konsumtionsledet.

Skattesanktioner

Särskild skatt på el från kärnkraftverk

För el som produceras i kärnkraftverk utgår en särskild skatt som under 1999 uppgår till 2,2 öre per kWh. Skatten kan likställas med en extra inkomstskatt som lagts på vissa företag och är därför att betrakta som en skattesanktion. Dessutom utgör skatten en dubbelbeskattning av el som har producerats vid kärnkraftverk.

Fastighetsskatt på elproduktionsenheter

Den 1 januari 1997 ersattes den tidigare produktionsskatten på el som produceras i vattenkraftverk av en fastighetsskatt på anläggningarnas markvärde. Den 1 januari 1998 sänktes fastighetsskatten på vattenkraftverk från 3,42 procent till 2,21 procent och den 1 januari 1999 sänktes den ytterligare med 1,71 procentenheter. Kvar är en fastighetsskatt på 0,5 procent, vilket innebär samma fastighetsskatt som på andra industrifastigheter. Fastighetsskatten är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet, utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna) till den del den inte reducerar skatten, en skatteavvikelse.

3.5 Utgiftsutveckling

Tabell 3.9 Utgiftsutveckling

Miljoner kronor

	Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
Verksamhetsområde A ²	259	113	140	114	116	117
Verksamhetsområde B ³	608	1 568	1 106	1 332	1 805	1 621
Totalt för utgiftsområde 21	867	1 681	1 246	1 446	1 921	1 738

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

² Avser verksamhetsområde A, som i budgetpropositionen för 1999 benämndes Statliga myndigheter och verk, i denna proposition Effektiva energimar knader.

³ Avser verksamhetsområde B Omställning av energisystemet.

4 Effektiva energimarknader

4.1 Omfattning

Till verksamhetsområdet hör Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät.

Statens energimyndighet

Statens energimyndighet inrättades den 1 januari 1998 för att tydliggöra och förstärka myndighetsfunktionen inom energiområdet. Myndigheten ansvarar för merparten av myndighetsfunktionerna på energiområdet. I myndighetens ansvar ingår myndighetsuppgifterna inom tillförsel- och distributionsområdet, energiberedskapen och den kommunala energiplaneringen samt myndighetsuppgifter med anknytning till naturresursplanering. Statens energimyndighet är nätmyndighet enligt ellagen. Myndigheten skall bevaka energimarknadernas och energisystemets utveckling och analysera sambanden mellan energiteknik, miljö och ekonomisk tillväxt. Den ansvarar för planeringsunderlaget inom området och för att kunskaperna om energisystemet utvecklas genom prognoser, systemstudier, utvärderingar och analyser.

Den ökade internationaliseringen och medlemskapet i EU ställer särskilda krav på myndighetens planerings- och utredningsverksamhet. Myndigheten skall bevaka regelsystemet för energiområdet, analysera utvecklingen och initiera nödvändiga förändringar av reglerna. Den skall följa upp effekterna av de samlade energipolitiska åtgärderna och utarbeta underlag för utvärderingar av de energipolitiska programmen och för beslut om nödvändiga ändringar och kompletteringar av åtgärderna. Inom sitt verksamhetsområde skall myndigheten följa den in-

ternationella utvecklingen och stödja det svenska deltagandet i det internationella samarbetet. Myndigheten skall svara för det underlag som behövs för Sveriges medverkan i det internationella samarbetet på energiområdet.

Ett långsiktigt program för forskning, utveckling och demonstration av ekologiskt och ekonomiskt uthållig energiteknik är en central del av energipolitiken. Statens energimyndighet ansvarar för att utforma och genomföra programmet. Den skall främja den långsiktiga utvecklingen av energisystemet genom att stödja marknadsintroduktion av ny och miljövänlig energiteknik. Upphandlingen av energieffektiv teknik skall samordnas med annan verksamhet för energieffektivisering. Statens energimyndighet har ett samordnande ansvar för informationen på energiområdet. En viktig uppgift är att sammanställa och sprida information om energimarknaderna, energisystemet och om sambanden mellan energi, miljö och ekonomisk tillväxt.

Myndigheten har särskilt sektorsansvar för arbetet med ekologiskt uthållig utveckling inom energiområdet och skall integrera miljöfrågorna på ett aktivt sätt i verksamheten. Med hänsyn till de energipolitiska målen skall vid fullföljandet av sektorsansvaret hänsyn också tas till behovet av en ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling. Ett viktigt område är klimatfrågorna vilket motiverar insatser från myndigheten såväl internationellt som nationellt. Myndigheten har huvudansvaret för att verkställa merparten av de energipolitiska programmen och ett samordningsansvar för omställningsåtgärderna. Den kommer att följa programmets genomförande genom att ta fram resultat och metoder och underlag för utvärdering av åtgärderna och redovisning av effekterna.

Statens energimyndighet är en av de forskningsfinansierande myndigheter som granskas i en pågående utredning om hur Näringsdepartementets myndigheter bättre kan organiseras med hänsyn till deras bidrag till innovationssystemet och därmed till samhällsutveckling och tillväxt.

Affärsverket svenska kraftnät

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) driver och förvaltar det svenska stamnätet och de statligt ägda utlandsförbindelserna (prop. 1990/91:87, bet. 1990/91:NU38, rskr. 1990/91:318). Svenska kraftnät är enligt förordningen (1994:1806) om systemansvaret för elektrisk ström sedan den 1 januari 1995 systemansvarig myndighet enligt ellagen (1997:857). Svenska kraftnät skall enligt riksdagens riktlinjer ansvara för driften av stamnätet, den löpande momentana elbalansen och det svenska kraftsystemets övergripande driftsäkerhet. Svenska kraftnät skall främja en öppen svensk och nordisk elmarknad med konkurrens.

Svenska kraftnät ansvarar vidare för delfunktionen Elförsörjning inom funktionen Energiförsörjning inom den civila delen av totalförsvaret (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:112). Svenska kraftnät är enligt elberedskapslagen (1997:288), sedan den 1 juli 1997 elberedskapsmyndighet (prop. 1996/97:86, bet. 1996/97:FöU6, rskr. 1996/97:204). Svenska kraftnät har vidare det centrala myndighetsansvaret för dammsäkerheten.

Verksamheten vid Svenska kraftnät finansieras genom intäkterna från verkets affärsverksamhet, med undantag för elberedskapsverksamheten som finansieras med anslag på statsbudgeten (utg.omr. 6).

Verksamheten år 1998

Verksamheten med elberedskap redovisas inom utgiftsområde 6 Totalförvar.

Affärsverkskoncernen svenska kraftnäts omsättning uppgick år 1998 till 2 312 miljoner kronor jämfört med 2 772 miljoner kronor år 1997. 2 035 miljoner kronor utgjordes av nät- och systemintäkter, och 65 miljoner kronor av tele- och informationssystemintäkter. 171 miljoner kronor utgjordes av anslag till elberedskapsverksamheten. 1998 års resultat uppgick till 605 miljoner kronor, jämfört med 842 miljoner kronor år 1997. Omsättnings- och resultatminskningen förklaras främst av lägre elpriser vilket gav lägre

intäkter från energiavgifterna. Vidare sänktes tarifferna på utlandsförbindelserna. Räntabiliteten på justerat eget kapital efter skatt uppgick till 9,4% och soliditeten till 48,2 %. Svenska kraftnät har därmed uppnått de finansiella mål som regeringen ställt på koncernen.

Svenska kraftnäts forsknings- och utvecklingsarbete, som i första hand bedrivs i delägda bolagen STRI AB och Elforsk AB, är inriktat på att på sikt effektivisera stamnätet och utlandsförbindelserna samt anknuten verksamhet. Kostnaderna i verksamheten uppgick till ca 16,4 miljoner kronor.

Investeringarna i affärsverkskoncernen har under år 1998 uppgått till totalt 1 053 miljoner kronor. Av detta belopp stod affärsverket för 154 miljoner kronor och SwePol Link AB för 899 miljoner kronor. Investeringarna i stamnätet och utlandsförbindelserna uppgick till 95 miljoner kronor. Investeringarna i optofiberförbindelser uppgick till 18 miljoner kronor och i tele- och informationssystem till 29 miljoner kronor.

Regeringen beviljade i juli 1997 med stöd av lagen (1902:71 s.1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar (1902 års ellag) Svenska kraftnät koncession för den s.k. Polenkabeln, en likströmsförbindelse mellan Sverige och Polen. Svenska kraftnät ansökte våren 1998 om komplettering av den beviljade koncessionen i syfte att möjliggöra ett annat mer miljövänligt tekniskt utförande av överföringsförbindelsen. Regeringen biföll genom beslut den 6 augusti 1998 Svenska kraftnäts ansökan.

Under år 1997 har Svenska kraftnät tillsammans med Vattenfall AB och det polska företaget Polish Power Grid Company (PPGC) bildat SwePol Link AB. Bolagets uppgift är att bygga, äga, driva och underhålla Polenkabeln. Bolaget ägs till 51 % av Svenska kraftnät, 48 % av Vattenfall och 1 % av PPGC. Under år 1997 har ett flertal avtal rörande Polenkabeln tecknats, bl.a. ett långsiktigt transiteringsavtal mellan SwePol Link AB och Vattenfall. I avtalet åtar sig Vattenfall att täcka SwePol Links kostnader för Polenkabeln mot att Vattenfall får rätt att utnyttja kabelns kapacitet. Betalningsåtagandet och rätten att utnyttja kabelns kapacitet minskas om SwePol Link AB utnyttjar optioner att teckna transiteringsavtal med andra parter.

Svenska kraftnät har våren 1998 redovisat ett uppdrag beträffande ett antal referenskontrollstudier som verket deltar i (s.k. benchmarking). Studierna omfattar ett stort antal nätföretag i främst Europa och USA och berör flera områ-

den, bl.a. driftsäkerhet, underhållskostnader, effektivitet i driftverksamheten, överföringskostnader och finansiell nyckeltalsanalys. Av redovisningen framgår att driftsäkerheten hos det svenska stamnätet är god jämfört med flertalet företag. Jämförelser av nyckeltal visar att överföringskostnaderna på det svenska stamnätet är lägre än för andra företag för vilka data är tillgängliga.

I samband med behandlingen av proposition 1998/99:1 utgiftsområde 21 beslutade riksdagen om ett nytt stödsystem för landsbygdens elförsörjning (NU1998/99:3, rskr. 1998/99:111). Förordningen (1999:189) om stöd till viss elektrifiering trädde i kraft den 1 maj 1999. Utifrån dessa föreskrifter har Svenska kraftnät tagit fram förslag till arbetsfördelning mellan verket och länsstyrelserna och inkomna ansökningar har överlämnats till berörda länsstyrelser för kompletterande uppgifter och beredning. Hittills har endast ett fåtal ansökningar inkommit varför erfarenheter från stödsystemet ännu saknas.

Verksamhetens inriktning m.m. åren 2000-2002

Svenska kraftnäts treårsplan

Svenska kraftnät har till regeringen redovisat sin treårsplan för perioden 2000 – 2002 på koncernnivå i vilken de övergripande målen och verksamhetsmålen för verket är desamma som föregående år.

För räntabiliteten gäller att verket skall uppnå en avkastning på justerat eget kapital på 7% efter schablonmässigt avdrag för skatt.

För driftsäkerheten i det svenska stamnätet gäller som mål att den bör ligga på en samhälls-ekonomiskt rimlig nivå. För att uppfylla detta mål genomför Svenska kraftnät utbyggnad, underhåll och drift av stamnätet och utlandsförbindelserna enligt vedertagna driftsäkerhetsprinciper.

För kostnadseffektiviteten gäller som mål att Svenska kraftnäts verksamhet bör vara minst lika kostnadseffektiv som för jämförbara företag. Svenska kraftnät anför att arbetet med att förbättra kostnadseffektiviteten pågår ständigt, bl.a. genom utvecklingen av verkets ekonomistyrning. Andra aktiviteter som kan underlätta arbetet med ökad kostnadseffektivitet är referenskontroll med jämförbara företag samt en effektiv upphandling av tjänster.

För forsknings- och utvecklingsinsatserna gäller att de skall inriktas på metoder och teknik

som kan öka driftsäkerheten, effektiviteten och miljöanpassningen av det svenska stamnätet. Samarbetsmöjligheterna med andra företag och organisationer bör tas tillvara. Detta sker genom utvecklingsbolagen STRI AB och Elforsk AB, i vilka Svenska kraftnät äger 25%.

Svenska kraftnät skall medverka i utvecklingen av det nordiska samarbetet inom elförsörjningsområdet. Svenska kraftnät avser att medverka till ytterligare integration av den nordiska elhandeln och verka för harmonisering mellan de nordiska länderna av bl.a. reglerna för systemansvar och balanstjänst, nättariffer och flaskhalshandling.

Investerings- och finansieringsplan

Svenska kraftnäts förslag till investerings- och finansieringsplan för åren 2000-2002 för affärsverkskoncernen bygger på verkets långsiktiga investeringsplanering för stamnätet inklusive utlandsförbindelserna. De planerade investeringarna inom affärsverkskoncernen under perioden beräknas beloppsmässigt till ca 1 550 miljoner kronor.

Investeringarna i stamnätet avser enligt förslaget dels åtgärder i befintliga anläggningar (s.k. reinvesteringar) om sammanlagt ca 660 miljoner kronor, dels nyinvesteringar om sammanlagt ca 790 miljoner kronor. Till detta kommer investeringar i SwePol Link AB för Polenkabeln om ca 100 miljoner kronor.

Reinvesteringarna syftar i första hand till att bibehålla driftsäkerheten och överföringskapaciteten i elsystemet och till att uppfylla gällande säkerhetskrav i befintliga anläggningar. Enligt Svenska kraftnät ökar förnyelsebehovet under de kommande åren till följd av en stigande åldersstruktur i anläggningarna i det svenska stamnätet. Investerings- och finansieringsplanen omfattar bl.a. åtgärder i stamnätet till följd av beslutet om avvecklingen av kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck. Dessa investeringar beräknas uppgå till sammanlagt 100 miljoner kronor under perioden 2000 till 2002.

Affärsverkets investeringsverksamhet föreslås finansieras med egna medel under den aktuella treårsperioden.

Svenska kraftnät föreslår en ram på 1 500 miljoner kronor för affärsverkets upplåning i och utanför Riksgäldskontoret. Svenska kraftnät föreslår inga förändringar av det nuvarande soliditetsmålet på lägst 38%.

En sammanfattande investerings- och finansieringsplan för Affärsverket svenska kraftnät budgetåren 2000 - 2002 ges i tabellen 4.1.

Investerings- och finansieringsplan

Tabell 4.1 Investeringsplan och finansieringsplan

Miljoner kronor

	Total kostnad 2000 - 2002	Anskaffat t.o.m. 1998	Prognos 1999	Budget 2000	Beräknat 2001	Beräknat 2002
Investeringar exkl. Polenlänken	1 450	154	492	600	420	430
Polenlänken	100	899	1491	100	-	-
Summa investeringar	1 550	1 053	1 983	700	420	430
Amortering av externa lån, Svk	-500	-500	-	-500	-	-
Delägarlån till SwePol Link	-150	-	500	-150	-	-
Egen finansiering	1 950	696	449	1 100	420	430
Extern upplåning SwePol Link	250	857	1 034	250	-	-
Summa finansiering	1 550	1 053	1 983	700	420	430

Avgiftsinkomster för helt avgiftsfinansierade verksamheter

Avgiftsinkomster för Affärsverket svenska kraftnäts avgiftsfinansierade verksamhet prognosticeras för åren 2000 - 2002 i tabell 4.2.

Tabell 4.2 Avgiftsinkomster

Miljoner kronor

1998	1999	2000	2001	2002
2 141	2 022	2 372	2 420	2 459

Beräknade inleveranser från affärsverk

Av Svenska kraftnäts verksamhetsplan 2000-2002 framgår ett beräknat resultat på 468, 480 respektive 492 miljoner kronor vid ett avkastningskrav på sju procent av justerat eget kapital. Aktuellt års utdelning inlevereras nästkommande verksamhetsår.

Det beräknade resultatet samt utdelningen och skattemotsvarigheten från Affärsverket svenska kraftnät under budgetåren 2000 - 2002 givet prognosen för 1999, givet ett avkastningskrav på sju procent och givet ett utdelningskrav på 65 % fr.o.m. år 1999 redovisas i tabell 4.3.

Tabell 4.3 Beräknade inleveranser

Miljoner kronor

	Utfall 1998	Prognos 1999	Beräkna t 2000	Beräkna t 2001	Beräkna t 2002
Årets resultat	605	467	468	480	492
Utdelning och skattemotsvarighet ¹⁾	303	304	304	312	320

¹⁾ Inleverans nästföljande år

Övriga bemyndiganden

Svenska kraftnät hemställer i verksamhetsplanen att verket även fortsättningsvis skall bemyndigas att bilda aktiebolag samt förvärva och avyttra aktier för ett sammanlagt belopp om 10 miljoner kronor per år. Vidare hemställer Svenska kraftnät att verket bemyndigas att lämna delägarlån eller teckna borgen för lån till bolag, i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier eller andelar, in till ett belopp om 10 miljoner kronor per år. Därvid skall beaktas skälig ersättning för statens risk i samband med borgensteckning eller långivning.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att verksamheten vid Svenska kraftnät har bedrivits i enlighet med de mål och den inriktning som verket ålagts. Regeringen har fastställt årsredovisningen och beslutat resultatdisposition med utdelning och skattemotsvarighet.

1. Regeringen bedömer att Svenska kraftnät på ett affärsmässigt sätt förvaltat och drivit stamnätet med de statligt ägda utlandsförbindelserna, samt fullgjort sin uppgift beträffande systemansvar, balansavräkning, FoU-verksamhet och integration av den nordiska elmarknaden. Samarbetet med andra nordiska stamnätsoperatörer bör framhållas som särskilt viktigt för utvecklingen av en konkurrensutsatt och integrerad nordisk elmarknad. Verksamhetsmålen har därmed uppnåtts.
2. Erfarenheterna från referenskontrollstudierna visar att det torde finnas utrymme för ytterligare effektiviseringar av verksamheten, bl.a. på underhållssidan. Det arbete som pågår inom Svenska kraftnät bedöms ge goda förutsättningar för en sådan effektivisering.
3. Svenska kraftnät skall enligt sin instruktion bl.a. förvalta, driva och utveckla ett miljöanpassat kraftöverföringssystem. Regeringen har erfarit att affärsverket utvecklat en miljöstrategi för verksamheten.

Investerings- och finansieringsplan samt beredskapsåtgärder

Regeringens förslag: Den av Affärsverket svenska kraftnät föreslagna nu redovisade investerings- och finansieringsplanen för treårsperioden 2000 - 2002 samt omfattning och inriktning på verkets beredskapsåtgärder bör godkännas som en inriktning för treårsperioden 2000 - 2002.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har inget att erinra mot de överväganden och förslag om verksamhetens mål och inriktning som presenteras i Svenska kraftnäts treårsplan. Regeringen har i enlighet med Svenska kraftnäts förslag sommaren 1998 beslutat att avkastningskravet på Affärsverkskoncernen den 1 januari 1999 sänks

till sju procent på justerat eget kapital efter skatt. Samtidigt beslutades att ett krav på utdelning och skattemotsvarighet på 65 % av årets resultatet skall gälla som riktlinje för affärsverkskoncernen.

Regeringen anser att den nu redovisade investerings- och finansieringsplanen för Svenska kraftnäts verksamhetsområde för treårsperioden 2000 - 2002 samt omfattning och inriktning av verkets beredskapsåtgärder bör godkännas. Investeringsverksamheten inom Svenska kraftnät kan planeras med relativt god framförhållning. Tidsmässiga förskjutningar som påverkar investeringsnivåerna de enskilda åren kan dock förekomma. Beträffande investeringsramen förordar regeringen därför att riksdagen nu godkänner inriktningen för treårsperioden.

Finansiella befogenheter

Regeringens förslag: Regeringen bör bemyndigas att dels teckna borgen för och lämna kreditgarantier till bolag, i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier och andelar, inom ett sammanlagt belopp om 1 500 miljoner kronor, dels inom en total ram om 135 miljoner kronor besluta i frågor som rör förvärv av aktier eller bildande av bolag inom Svenska kraftnäts verksamhetsområde. Regeringen bör vidare bemyndigas att låta Svenska kraftnät ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom sammanlagd ram om 1 500 miljoner kronor samt dels låta Svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret, dels ge Svenska kraftnät rätt att besluta om förvärv och avyttring av aktier och bildande av bolag inom en sammanlagd ram av högst 10 miljoner kronor. Avslutningsvis bör Svenska kraftnät ges rätt att lämna delägarlån och teckna borgen för lån till bolag, i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier eller andelar, intill ett belopp om 10 miljoner kronor per år.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har riksdagens bemyndigande att teckna borgen för och lämna kreditgarantier till bolag, i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier och andelar, intill ett sammanlagt belopp om 1 500 miljoner kronor (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133). Nivån är beräknad utifrån förutsättningen att Svenska kraftnät skall lämna borgen eller kreditgarantier till bolaget för SwePol Link AB. Regeringen fö-

reslår att detta bemyndigande kvarstår oförändrat under år 2000.

Regeringen har av riksdagen bemyndigats att inom en total ram om 135 miljoner kronor besluta i frågor som rör förvärv av aktier eller bildande av bolag inom Svenska kraftnäts verksamhetsområde. Regeringen föreslår att detta bemyndigande kvarstår oförändrat under år 2000.

Regeringen föreslår att Svenska kraftnät under år 2000 får rätt att ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom en sammanlagd ram om 1 500 miljoner kronor, vilket motsvarar nivån på den nuvarande upplåningen i Riksgäldskontoret.

Regeringen föreslår att Svenska kraftnät bemyndigas att lämna delägarlån eller teckna borgen för lån till bolag i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier eller andelar, intill ett belopp om 10 miljoner kronor per år. Därvid skall beaktas skälighets ersättning för statens risk i samband med borgensteckning eller långivning.

Regeringen har av riksdagen bemyndigats att ge Svenska kraftnät rätt att besluta om förvärv och avyttring av aktier och bildande av bolag inom en ram av högst 10 miljoner kronor. Regeringen föreslår att detta bemyndigande kvarstår oförändrat under år 2000.

Vad gäller placering av likvida medel föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att i likhet med budgetåret 1999 låta Svenska kraftnät år 2000 placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret i enlighet med nu gällande ordning.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.4 Utgiftsutveckling

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
259	113	140	114	116	117

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte lämnat några inläggningar i revisionsberättelsen för vare sig Affärsverket svenska kraftnät eller Statens energimyndighet, inte heller framfört andra principiellt viktiga synpunkter på verksamhetsområdet.

4.3 Anslag

A1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

Tabell 4.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	118 048	Anslags- sparande	27 143
1999	Anslag	113 434	Utgifts- prognos	140 000
2000	Förslag	113 768		
2001	Beräknat	115 528 ¹		
2002	Beräknat	117 383 ²		

¹ Motsvarar 113 768 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 113 768 tkr i 2000 års prisnivå.

Statens energimyndighet bildades den 1 januari 1998. Myndighetens ansvar och myndighetsuppgifter beskrivs under 4.1. Energimyndigheten ansvarar helt eller delvis för förvaltningen av följande anslag på 1999 års statsbudget som ingår i programmet för en omställning till ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem.

- B1 Bidrag för att minska elanvändningen
- B2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor
- B3 Åtgärder för effektivare energianvändning
- B4 Energiforskning
- B5 Energiteknikstöd
- B6 Introduktion av ny energiteknik
- B7 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

På tilläggsbudget för 1997 anvisades 30 miljoner kronor till ramanslaget A7 Kostnader för bildandet av en ny energimyndighet. Budgetåret 1998 anvisades 25 miljoner kronor till ramanslaget A2 Kostnader för bildandet av en ny energimyndighet. Anslagssparandet från 1997 års anslag har överfört till 1998 års anslag A2 Kostnader för bildandet av en ny energimyndighet. Fr.o.m. budgetåret 1999 förs detta anslag inte upp på statsbudgeten. Det ingående anslagssparandet år 1999 var 27,2 miljoner kronor. Statens energimyndighet har prognostiserat att 14 miljoner kronor kommer att förbrukas år 1999.

Statens energimyndighet är ansvarig myndighet för funktionen Energiförsörjning och delfunktionen Bränsle- och drivmedelsförsörjning inom det civila försvaret. Funktionen redovisas under utgiftsområde 6 Totalförsvaret.

Regeringens överväganden

I budgetpropositionen för 1998 har redogjorts för finansieringen av anslaget A1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader. Det som sagts om finansieringen ligger fast.

I budgetpropositionen för år 1998 meddelade regeringen sin avsikt att noga följa upp förvaltningskostnaderna för att tillse att anslaget i största möjliga utsträckning långsiktigt kan användas för programverksamheten. Vidare konstaterades att för de sakanslag som myndigheten disponerar till investeringar i ny elproduktion och energieffektivisering samt till forsknings- och utvecklingsverksamhet inom det energipolitiska programmet är det naturligt att en mindre del av kvarvarande medel inom ramen kan användas för programanknuten verksamhet, som till exempel uppföljning och utvärdering. I regleringsbrev för år 1998 angav regeringen högsta belopp för sådana programanknutna kostnader under sakanslagen. I Statens energimyndighets årsredovisning finns uppgifter om utfall och generellt kan konstateras att möjligheten har utnyttjats för samtliga anslag men i flertalet fall en-

generellt kan konstateras att möjligheten har utnyttjats för samtliga anslag men i flertalet fall dast med en mindre del av det tillåtna beloppet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Statens energimyndighet kan utföra viss avgiftsfinansierad analysverksamhet på uppdrag från externa beställare. Myndigheten disponerar avgiftsinkomsterna. En budget för dessa avgiftsinkomster under anslag för budgetåren 1999 – 2002 redovisas i tabell nedan.

Tabell 4.6 Avgiftsinkomster under anslag

Tusental kronor

1999	2000	2001	2002
280	300	300	300

Slutsatser

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

5 Omställning och utveckling av energisystemet

5.1 Omfattning

Omfattning och ändamål sammanfaller med vad som redan angetts för 1997 års energipolitiska program i beskrivningen på utgiftsområdesnivå.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
608	1 568	1 106	1 332	1 805	1 621

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

5.3 Anslag

B1 Bidrag för att minska elanvändning

Tabell 5.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

	Utfall		Anslags- sparande	
1998		130 005		159 995
1999	Anslag	355 000	Utgifts- prognos	286 208
2000	Förslag	105 000		
2001	Beräknat	495 000		
2002	Beräknat	445 000		

Anslaget disponeras för stöd till vissa investeringar för att minska elanvändningen i bostäder

och vissa lokaler samt till investering för ombyggnad och anslutning av eluppvärmda byggnader till fjärrvärme och stöd till fjärrvärmenätet. Stöd lämnas i form av bidrag.

Boverket är ansvarigt för stöd enligt förordningen (1997:635) om statligt bidrag till vissa investeringar för att minska elanvändningen i bostäder och vissa lokaler. Länsstyrelserna har ansvar för att administrera stödet.

Statens energimyndighet ansvarar för stöd enligt förordningen (1997:634) om statligt bidrag till investering för ombyggnad och anslutning av eluppvärmda byggnader till fjärrvärme. Länsstyrelserna har ansvar för att administrera stödet.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett flerårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår bidrag till vissa investeringar för att minska elanvändningen i bostäder och vissa lokaler samt ombyggnad och anslutning av eluppvärmda byggnader till fjärrvärme. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 1 650 miljoner kronor för perioden 1998 – 2002.

Översyn av utformningen av åtgärderna i syfte att minska elanvändningen för uppvärmning av bostäder och lokaler

Uppföljningen av verksamheten tyder på att åtgärderna i syfte att minska elanvändningen för

uppvärmning av bostäder och lokaler inte leder till avsett resultat. Det finns därför behov av att genomföra förändringar i den del av det energipolitiska programmet som syftar till att under de närmaste åren åstadkomma en minskad elanvändning och ökad produktion från förnybara energikällor. Regeringen informerade därför i den ekonomiska vårpropositionen om sin avsikt att i budgetpropositionen för år 2000 återkomma med förslag på hur dessa åtgärder bör utformas för att bli mer kostnadseffektiva.

För att skapa ekonomiskt utrymme för mer kostnadseffektiva åtgärder längre fram införde regeringen våren 1999 begränsningar i behandlingen av ansökningar om de befintliga bidragen.

Genom senareläggningen av utbetalningar av medel skapas ett utrymme för metodutveckling under år 2000 och säkerställs att de nya åtgärderna får tillräckliga ekonomiska resurser.

De aktuella åtgärderna utgör en del av det program som syftar till att kompensera för bortfallet av elproduktion till följd av beslutet att stänga den andra reaktorn i Barsebäck. De förändringar som regeringen nu föreslår är avsedda att på sikt öka effektiviteten hos åtgärderna. Därmed ökar förutsättningarna att nå de uppsatta målen.

Den nya utformningen av åtgärderna syftar när det gäller utbyggnad av fjärrvärme till att kostnaderna för konvertering av enskilda fastigheter skall kunna sänkas, t ex genom användning av nya tekniska lösningar. Även när det gäller bidraget till konvertering från eluppvärmning till individuell bränsleeldning syftar förändringen till lägre kostnader för den enskilda fastigheten.

Resultatinformation

Fjärrvärme

Till länsstyrelserna inkomna ansökningar som ännu inte har behandlats vad gäller fjärrvärmeanlutning omfattar ca 307 miljoner kronor (t.o.m. april 1999). Energimyndigheten har i tre omgångar under 1998 fördelat totalt 270 miljoner kronor till länsstyrelserna, varav 170 miljoner kronor avser utbetalningar under 1999. I den andra omgången som fördelades i juni 1998 tog myndigheten hänsyn till dels skillnad i efterfrågan mellan länen och dels vilken typ av bostäder som ansökningarna avser. Län med många ärenden avseende småhus har prioriterats.

Konvertering av direktelvärmda småhus prioriteras av flertalet länsstyrelser. Av beslutat stöd

har 43 procent (av antalet lägenheter) avsett småhus medan 57 procent (av antalet lägenheter) avsett flerbostadshus.

Under perioden fram till den 31 december 1998 hade länsstyrelserna beslutat om stöd motsvarande ca 91 miljoner kronor. Statens energimyndighet har uppskattat att hittills beviljade bidrag kan leda till en minskning av den årliga elanvändningen för uppvärmning med ca 50 GWh från och med innevarande år. Hittills inkomna ansökningar om bidrag för anslutning till fjärrvärme omfattar ca 260 miljoner kronor och har av Statens energimyndighet beräknats kunna leda till en minskning av den årliga elanvändningen med 250 GWh.

Av den totala kostnaden för konvertering har i genomsnitt 33 procent täckts av bidrag. Kostnaden för konvertering per hus har sedan stödet infördes minskat med i storleksordningen 10 – 15 procent. Om målet med bidraget skall kunna nås måste dock kostnaden sänkas ytterligare.

Regeringen har den 17 juni 1998 genom ändring av regleringsbrev beslutat om beställningsbemyndigande för Statens energimyndighet omfattande 225 miljoner kronor för år 1998.

Konvertering till individuell bränsleeldning

Det totalt beviljade beloppet uppgick till 101,7 miljoner kronor per den 31 december 1998. Av de totalt 4 641 beviljade ärendena var konvertering till ved-, flis- eller pelletspanna 2 514 st och 1 669 st värmepumpar.

Det genomsnittliga bidraget per lägenhet är för småhusärenden 20 673 kr. För flerbostadshus och lokaler är det genomsnittliga bidraget per ärende 94 545 kr. Av de ärenden där bidrag beviljats utgör konvertering från direktverkande el 81 procent. Den vanligaste boendetyper som beviljats medel är egnahem, 96 procent. De vanligaste typerna av uppvärmningsform både bland ansökningar och bland beviljade bidrag är ved-, flis- eller pelletspanna samt värmepump. Boverket har uppskattat att hittills beviljade bidrag kan leda till en minskning av den årliga elanvändningen för uppvärmning med 105 GWh.

Eleffektminskande åtgärder

Det totala antalet beviljade ansökningar uppgår till 16 098 (per den 20 april 1999) motsvarande ett belopp på knappt 150 miljoner kronor. Av de ärenden där bidrag har beviljats utgörs drygt 73 procent av direktverkande elvärme. Den vanligaste bostadstypen där bidrag beviljats är eгна-

hem. Den vanligaste åtgärden både vad gäller antal ansökningar och beviljade bidrag är effektvakt i kombination med kompletterande värmekälla. Det genomsnittliga bidraget per ansökan är 9 270 kr och per lägenhet ca 9 155 kr.

Boverket har uppskattat att hittills beviljade bidrag motsvarar en minskning av effektbehovet på omkring 50 MW och en minskning av elanvändningen för uppvärmning med 27 GWh (per den 31 december 1998). När det gäller effekten motsvarar den angivna minskningen skillnaden mellan effekten motsvarande huvudsäkring före bidrag och huvudsäkring efter bidrag. Av

det följer att den beräknade effektminskningen kan skilja sig högst väsentligt från verklig minskning av effekten.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Regeringen bör få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden över femårsperioden enligt nedanstående tabell. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 5.3.

Tabell 5.3 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	-	189 995	203 787	-	-
Nya förpliktelser	320 000	300 000	342 000	-	-
Infriade förpliktelser*	-130 005	-286 208	-245 787	-150 000	-150 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	189 995	203 787	300 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	355 000	300 000	300 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Anslaget omfattar kortsiktiga åtgärder med syfte att minska användningen av el för uppvärmning av bostäder och lokaler. Enligt riktlinjerna i 1997 års energipolitiska beslut innefattar åtgärderna stöd till ökat utnyttjande av fjärrvärme, stöd till konvertering från eluppvärmning med direktverkande el till annan distributionsform samt stöd till elleffektminskande åtgärder.

Målet med de två först nämnda åtgärderna är att minska användningen av el för uppvärmning av bostäder och lokaler. Målet med den sist nämnda åtgärden är att minska effektuttaget i småhus vid maxlast. Målet för stödet till fjärrvärmeutbyggnad är att elanvändningen skall minska med totalt 1,5 TWh under en period av fem år.

De utvärderingar som genomförts tyder på att med den nuvarande utformningen kan problem uppstå med att nå målen. (Se avsnitt 3.3.3). Utöver detta medför de låga elpriserna att den privatekonomiska lönsamheten för de investeringar som omfattas av anslaget B1 är alltför dålig. Regeringen har därför i 1999 års ekonomiska vårproposition gjort bedömningen att det finns behov av vissa förändringar av de kortsiktiga åtgärderna för att nå en bättre måluppfyllelse.

Som redovisats i den ekonomiska vårpropositionen för 1999 har en omfördelning av anslagsbelopp gjorts över tiden. Omfördelningen innebär att medel flyttades från år 1999 respektive år 2000 till år 2001 respektive år 2002. Beslutet innebär att tillgången på medel under år 2000 är relativt begränsad för att sedan öka väsentligt under åren 2001 och 2002. Samtidigt påtalade regeringen ett behov av att se över utformningen av åtgärderna för minskad elanvändning i bostäder och lokaler. Enligt den ekonomiska vårpropositionen skall regeringen lämna förslag till framtida utformning av åtgärderna i syfte att minska elanvändningen för uppvärmning av bostäder och lokaler i budgetpropositionen för år 2000.

Anslaget uppgår under år 2000 till totalt 105 miljoner kronor. Av dessa skall ca 50 miljoner kronor reserveras för utbetalningar som följd av redan fattade beslut samt eventuella utbetalningar som följd av prövning av de ärenden som inkommit senast den 20 april 1999.

Mot bakgrund av de energipolitiska målen och vad som sagts ovan föreslår regeringen att verksamheten under år 2000 främst skall inriktas på utvecklingsprojekt. Detta kan innefatta ny tek-

nik, nya systemlösningar, nya metoder för t.ex. samordnad upphandling. Målet med projekten skall vara att uppnå kostnadsminskningar.

Härutöver bör stöd lämnas till utbyggnad av fjärrvärmenät, vilket utvecklas närmare nedan.

Insatser för minskat effektuttag vid höglastperiod avskaffas

Då det gäller bidrag till kompletterande värmekälla var ett syfte att effektuttaget under dagtid d.v.s. under höglastperiod skulle minska. Den uppföljning som har genomförts tyder dock på att åtgärden endast har en marginell effekt på elleffektbehovet under maxlast. Orsaken är att det minskade effektbehovet som blir resultatet av installation av exempelvis en kamin inträffar vid en tidpunkt som inte sammanfaller med tidpunkten för det maximala effektbehovet i det nationella elsystemet. Eftersom bidraget endast har en marginell effekt bör stödet till åtgärder för minskat effektuttag tas bort.

Främjande av användning av ny teknik samt nya metoder

Såsom framgått ovan anser regeringen att verksamheten under år 2000 främst bör inriktas på utveckling. Detta gäller även stödet för konvertering till fjärrvärme. Regeringen föreslår att stödet under år 2000 ges en sådan inriktning att utnyttjande av ny teknik och nya metoder främjas. Sådan ny teknik kan vara s.k. fyrrörsteknik, närvärme, nya systemlösningar etc. Teknik som innebär kostnadsänkningar skall prioriteras. Bidragsberättigad är vad avser bidrag till åtgärder i fastigheten även fortsättningsvis fastighetsägaren. Syftet med att under en begränsad period utforma åtgärden på detta sätt är att främja den utveckling av ny och billigare teknik som är nödvändig.

Delkonvertering

Regeringen gör bedömningen att delkonvertering är ett möjligt sätt att sänka kostnaderna för installation av annat distributionssystem. Det skulle sannolikt också stimulera till konvertering med nya typer av tekniska lösningar.

En svårighet är dock att klart definiera vad som kan accepteras som delkonvertering. Om detta inte kan definieras är det omöjligt att bedöma hur stor elminskningen kan bli som en följd av bidraget och därmed inte heller möjligt att bedöma kostnadseffektiviteten. Det är inte önskvärt att begränsa stödet till någon viss teknik vad avser värmekällan eller att låta bidraget

omfattas av detaljerade tekniska regler. Regeringen föreslår därför att ett projekt genomförs med syfte att klargöra förutsättningarna för delkonvertering. Projektet kan omfatta försöksverksamhet som studier med utgångspunkt i genomförda delkonverteringar. Förändringar i regelverket skulle kunna genomföras då resultat av projekten föreligger.

Samordnad upphandling

Regeringen föreslår att förutsättningarna för samordnad upphandling i Sverige skall utredas. Utredningen kan omfatta provverksamhet. I uppdraget skall ingå att utreda olika aktörers roll, förutsättningar i förhållande till konkurrenslagstiftning och lagen om offentlig upphandling. Uppdraget skall genomföras i samverkan med branschen och berörda myndigheter.

Stöd till utbyggnad av fjärrvärmenät

Enligt 1997 års energipolitiska proposition utgör stöd till utbyggnad av fjärrvärmenät en del av åtgärderna för att främja utnyttjande av fjärrvärme. Då det gäller detta stöd har ett förslag till förordning för bidraget godkänts av EU-kommissionen våren 1999. I avvaktan på den nu aktuella översynen av samtliga åtgärder i syfte att minska elanvändningen för uppvärmning av bostäder och lokaler har dock förordningen ännu inte utfärdats.

Regeringen föreslår att delar av anslaget B1 för år 2000 används för ändamålet utbyggnad av fjärrvärmenät. Bidraget skall främja ett ökat kraftvärmeutnyttjande, t.ex. stöd till sammankoppling av fjärrvärmenät. Det bör dessutom kunna utnyttjas i samband med stöd till anslutning av fastigheter till fjärrvärmenätet.

Solvärme

Enligt den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1998/99:100) skall regeringen inför budgetpropositionen för 2000 analysera formerna för ett investeringsstöd till solvärme. En utgångspunkt är att ett tidsbegränsat stöd skall kunna införas om det bedöms ändamålsenligt med hänsyn till de energipolitiska målen.

Ett långsiktigt mål med det energipolitiska programmet är att sänka kostnaden för ny energiteknik bl.a. för utnyttjande av förnybara energikällor. Inom ramen för de långsiktiga åtgärderna i 1997 års energipolitiska program finns möjligheter att främja utveckling av solenergiteknik. Det är emellertid angeläget att komplettera dessa med ytterligare åtgärder för att sänka

kostnaderna även för marknadsnära teknik. Principerna för sådana åtgärder bör utformas inom ramen för ett avtal mellan den berörda branschen och staten. Regeringen föreslår att ett tidsbegränsat investeringsstöd till termisk solvärme införs under förutsättning att ett sådant avtal kan åstadkommas. Ett viktigt krav är att stödet utformas så att kostnaden på sikt sänks. Genom avtalet skapas incitament för en långsiktig, ekonomiskt hållbar utveckling av branschen. Stödet skall konstrueras inom ramen för anslaget B1. Stödet bör omfatta samma tidsperiod som de övriga åtgärderna under anslaget d.v.s. fram till och med år 2002. Mot bakgrund av de tidigare erfarenheterna av stöd till solvärme är det av särskild vikt att vid utformningen av stödet skapa förutsättningar för uppföljning och utvärdering.

Införandet av stödet inom ramen för detta anslag innebär att något mindre resurser kommer att kunna användas för övriga kvarvarande åtgärder.

B2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor

Tabell 5.4 Anslagsutveckling

<i>Tusental kronor</i>				
1998	Utfall	56 599	Anslags- sparande	238 153
1999	Anslag	135 000	Utgifts- prognos	100 000
2000	Förslag	95 000		
2001	Beräknat	345 000		
2002	Beräknat	188 000		

Anslaget disponeras för bidrag till vissa investeringar inom energiområdet. Stödet lämnas i form av bidrag till investeringar i biobränslebaserad kraftvärme, vindkraftverk och småskalig vattenkraft samt för utveckling och provning av ett upphandlingsförfarande för ny teknik för elproduktion med förnybara energilag. Investeringarna i småskalig vattenkraft torde i huvudsak komma att gälla utnyttjande av redan befintliga regleringar samt förbättrad turbinteknik.

Förordningen (1998:22) om statligt stöd till vissa investeringar inom energiområdet trädde i kraft den 15 februari 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till investeringar i

biobränslebaserad kraftvärme, vindkraftverk och småskalig vattenkraft.

Vad gäller upphandling av ny elproduktionsteknik så har det förslag till förordning som tidigare anmälts till Europeiska kommissionen för granskning enligt statsstödsreglerna återkallats. Det metodutvecklingsarbete som f.n. bedrivs av Energimyndigheten för detta stöd har tillsammans med Europeiska kommissionens arbete med ett direktiv för förnybar energiproduktion visat på behovet av en vidareutveckling av stödets utformning. Av detta skäl kommer ett nytt förslag till förordning att tas fram.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett flerårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår bidrag till investeringar i biobränslebaserad kraftvärme, vindkraft och småskalig vattenkraft samt för utveckling av ett upphandlingsförfarande för ny teknik för elproduktion med förnybara energislag. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammanlagt 920 miljoner kronor för perioden 1998 – 2002.

Resultatinformation

Stöd till vindkraft och biobränslebaserad kraftvärme sedan 1991

De investeringsstöd som infördes inom ramen för 1991 års energipolitiska program för biobränslebaserad kraftvärme, solvärme och vindkraft avslutades under år 1996.

Driftdata från vindkraftsprojekten under de fyra senaste åren framgår i tabell 5.5.

Tabell 5.5 Vindkraft i Sverige under åren 1994 - 1998

År	1994	1995	1996	1997	1998
Totalinstallerad effekt (MW) ¹⁾	35	64	105	121	174
Elproduktion TWh ¹⁾	0,07	0,11	0,14	0,20	0,30
Antal verk ¹⁾	157	219	303	334	421
Tillkommande verk under året	62	84	31 ¹⁾	87 ²⁾	74 ²⁾
Antal verk som beviljats stöd²⁾					143

¹⁾Enligt statistik från Vattenfall

²⁾Enligt Energimyndighetens statistik och beräkningar

Av tabellen framgår att under perioden har antalet aggregat nästan trefaldigats samtidigt som den totala installerade effekten för de svenska vindkraftverken ökat i det närmaste fem gånger. Denna utveckling kan sannolikt till största delen tillskrivas det statliga programmet.

Vad gäller stödet till biobränslebaserad kraftvärme följs effekterna av 1991 års energipolitiska program upp utifrån driftstatistik från anläggningar som beviljats stöd inom detta program. Sammanlagt beviljades under 1991 - 1996 1 000 miljoner kronor till totalt 44 anläggningar varav 16 var biobränsleleddade kraftvärmeanläggningar kopplade till fjärrvärmesystem och industriellt mottryck. Driftsdata för driftåren 1996 - 1998 för dessa 16 anläggningar visas i tabell 5.6.

Tabell 5.6 Driftstatistik, kraftvärme och industriellt mottryck åren 1996 - 1998

Kraftvärme ångturbin; nya anläggningar

	Driftår 1996	Driftår 1997	Driftår 1998
Antal anläggningar	15	16	16
Installerad eleffekt, MW	259	302	302
Beräknad elproduktion enligt ansökan, GWh	1 188	1 326	1 326
Beräknad fullasttid enligt ansökan, timmar	4 590	4 390	4 390
Beräknad värmeproduktion enligt ansökan, GWh	2 394	2 664	2 664
Utfall elproduktion, GWh	810	806	936
Utfall värmeproduktion, GWh	2 167	2 832	2 976
Utfall utnyttjandetid elproduktion, timmar	3 127	2 669	3 100

Av tabellen framgår att den årliga elproduktionskapaciteten i anläggningarna uppgår till drygt 1 300 GWh, dvs. 1,3 TWh. Utfallet av elproduktion och utnyttjandetid är dock lägre än

det beräknade, vilket kan ha påverkats av ändrad strategi vid ägarbyten samt utifrån nya förutsättningar efter elmarknadsreformen.

1997 års energipolitiska program

Bidrag till investeringar i biobränslebaserad kraftvärme

Drygt 20 ansökningar om bidrag har inkommit till Statens energimyndighet. De ansökta beloppen uppgår sammanlagt till närmare 1 500 miljoner kronor, vilket är avsevärt högre än det belopp, 450 miljoner kronor, som har anvisats för investeringsstödet under den femåriga programperioden.

Hittills har sex anläggningar beviljats bidrag. De sex projekt som beviljats bidrag svarar enligt uppgifter i ansökningarna för 48,8 procent av målet på 750 GWh och tar i anspråk 48,2 procent av den totala bidragsvolymen på 450 miljoner kronor. Den genomsnittliga utnyttjandetiden blir enligt ansökningarna 4 340 timmar och kostnadseffektiviteten 1,68 kWh per bidragskrona. Med de ansökningar som inkommit till Energimyndigheten bedöms det uppsatta målet kunna nås.

Bidrag till investeringar i vindkraftverk

Statens energimyndighet har under 1998 beviljat bidrag för 143 vindkraftsaggregat varav 74 har varit färdigställda före utgången av år 1998. Utifrån de ansökningar som beviljats stöd bedömer Energimyndigheten att den installerade effekten kommer att öka med 101 MW och elproduktionen med 225 GWh. Under året har bidrag beviljats med 74,9 miljoner kronor samt därutöver 62,9 miljoner kronor av 1999 års medel. Ytterligare 14 ansökningar om sammanlagt 35 aggregat motsvarande 82 GWh och ett stöd om 60 miljoner kronor finns inneliggande hos Energimyndigheten.

Inom ramen för de medel som anvisats för bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor finansierar Energimyndigheten ett antal programanknutna projekt med syfte att öka möjligheten för vindkraft att utnyttjas på ett miljöanpassat och kostnadseffektivt sätt. Exempel på sådana projekt är vindkraft i harmoni med landskapet, inventering av områden med riksintresse för vindkraft och etablering av vindkraft i

områden av intresse för försvaret.

Bidrag till investeringar i småskaliga vattenkraftverk

I regleringsbrevet för 1999 har Statens energimyndighet fått i uppdrag att i samråd med Fiskeriverket, Naturvårdsverket och övriga berörda myndigheter ta fram riktlinjer för miljöanpassad vattenkraft, samt analysera hur dessa riktlinjer kan komma att påverka möjligheterna att förverkliga målet med programmet. Detta uppdrag redovisades den 1 april 1999 och innehåller en precisering av de kriterier/miljökrav små vattenkraftverk skall uppfylla för att komma i fråga för investeringsbidrag. Dessa kriterier innebär att i princip bara effektivisering, ombyggnad eller återuppbyggnad av befintliga anläggningar kan komma ifråga för bidrag. Anläggningen skall vara av typen strömkraftverk och i vissa fall skall vandringsväg för fisk anordnas. En gällande vattendom måste finnas.

Hittills har drygt 20 ansökningar om bidrag inkommit till Energimyndigheten. Flertalet av dessa ansökningar motsvarar de krav som ställts upp för miljöanpassad vattenkraft. Efter det att kraven tagits fram har beslut om stöd fattats för sju anläggningar. Förväntade ansökningar om bidrag är f.n. betydligt lägre än anvisade medel.

Bidrag till investeringar i upphandling av ny elproduktionsteknik

Energimyndigheten skall utveckla ett upphandlingsförfarande i syfte att på sikt reducera kostnaderna för elproduktion från förnybara energikällor. Verksamheten har inletts med utvecklingsarbete. Det metodutvecklingsarbete som f.n. bedrivs av Energimyndigheten för detta stöd har tillsammans med det arbete som pågår inom EU med framtagning av direktiv för förnybara energikällor visat på behovet av en vidareutveckling av stödets utformning.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Regeringen bör få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden över femårsperioden enligt nedanstående tabell. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 5.7.

Tabell 5.7 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	-	207 781	254 325	-	-
Nya förpliktelser	264 380	146 544	428 675	-	-
Infriade förpliktelser*	-56 599	-100 000	-150 000	-345 000	-188 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	207 781	254 325	533 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	705 000	570 000	533 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Enligt 1997 års energipolitiska beslut är målet för bidraget till investeringar i vindkraftverk en ökad årlig elproduktion från landbaserad vindkraft med 0,5 TWh inom fem år. Bidraget till investeringar i småskalig vattenkraft bedömdes leda till att en ökad årsproduktion om 0,25 TWh el skulle kunna tillkomma inom fem år. Bidraget till investeringar i biobränslebaserad kraftvärme bedömdes medföra en kraftvärmeutbyggnad motsvarande ca 0,75 TWh el per år.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

Regeringen anser att en omfördelning av ramanslaget över tidsperioden 2000 - 2002 bör göras. En större del av anslaget bör användas under senare delen av perioden. I detta sammanhang bör nämnas att omfördelningen inte hindrar myndigheten från att fatta beslut i bidragsärenden. Genom de beställningsbemyndiganden som regeringen föreslår kommer beslut att kunna fattas, även om utbetalningarna senareläggs.

B3 Åtgärder för effektivare energianvändning

Tabell 5.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Anslags- sparande	Utfall
1998	Utfall	63 293	27 205
1999	Anslag	65 000	73 000
2000	Förslag	65 000	
2001	Beräknat	119 000	
2002	Beräknat	111 000	

Anslaget disponeras för åtgärder för en effektivare energianvändning i enlighet med riktlinjerna i 1997 års energipolitiska beslut. Anslaget omfattar teknikupphandling, information, utbildning,

provning, märkning och certifiering samt kommunal energirådgivning. Statens energimyndighet ansvarar för samtliga delverksamheter utom provning, märkning och certifiering som Konsumentverket ansvarar för.

Förordning (1999:344) om statligt bidrag till teknikupphandling av energieffektiv teknik och ny energiteknik trädde i kraft den 1 juli 1999. I förordningen finns bestämmelser om stöd till teknikupphandling inom ramen för 1997 års energipolitiska program.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett flerårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår information och utbildning, teknikupphandling av energieffektiv teknik, provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning samt kommunal energirådgivning. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 446 miljoner kronor för perioden 1998 – 2002.

Resultatinformation

I samband med 1991 års energipolitiska riktlinjer anslags medel för åtgärder i syfte att stimulera till en effektivare energianvändning.

Enligt riksdagens beslut (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) om riktlinjer för energipolitiken skall de tidigare årens insatser för effektivare energianvändning fortsätta i delvis nya former. Det nya anslaget avser åtgärder för effektivare energianvändning och skall i kombination med ett utvidgat europeiskt

samarbete för energieffektivisering bidra till att ytterligare minska användningen av el och öka hushållningen med energi.

Information, utbildning

Verksamheten omfattar information och utbildning samt bidrag till särskilda informationsprojekt.

Under året har Statens energimyndighet tagit fram faktablad, skrifter och broschyrer som riktar sig till installatörer, hushåll, återförsäljare, kommunala aktörer, industri och service. I dagsläget saknas uppgifter om spridningen av myndighetens publikationer men system för detta planeras att bli infört under 1999. Myndigheten har också deltagit i mässor.

Myndigheten har gett 30 projekt bidrag för särskilda informations- och utbildningsprojekt. Medel har lämnats till branschorganisationer, företag, regionala energikontor samt kommuner och kommunala organ.

En effekt av informationsinsatser som genomförts är att kunskapen om EU:s märkning av vitvaror har ökat hos målgruppen. Dessutom har det skett en ökning av försäljning av energieffektiva kylskåp och frysar mellan 1996 och 1998. Underlag för att bedöma betydelsen av statens insats för denna förändring saknas dock. Generellt kan sägas att det är svårt att värdera insatserna i termer av sparad energi eller förändringar i medvetenhet eller beteende eftersom sådana förändringar beror av flera externa faktorer. Då det gäller beteendeförändringar sker dessa dessutom över en längre tidsperiod.

Teknikupphandling

Under 1998 har Statens energimyndighet drivit totalt 17 projekt rörande teknikupphandling. Av dessa är två nystartade under 1998. Fyra upphandlingar har avslutats under året. Det finns en stor bredd då det gäller vilka aktörer som beviljats bidrag. Dessa är främst branschorganisationer, privata företag, statliga företag och kommunala företag. Dessutom har energimyndigheten bidragit till samfinansiering av vissa internationella projekt.

De teknikupphandlingar som har avslutats berör styr- och reglerteknik samt effektiva elmotorer. Dessa teknikupphandlingar har på kort sikt resulterat i energieffektiva produkter med högre kvalitet och lägre pris respektive högre energieffektivitet. Effekten av verksamheten visar sig först på längre sikt då spridningen av resultatet kan mätas.

Dessutom har Energimyndigheten haft aktiviteter som syftat till att sprida information om resultaten av teknikupphandlingar som avgjordes före 1998.

Provning, märkning, certifiering

En annan viktig del av verksamheten är provning och märkning. Konsumentverket, som ansvarar för provning och märkning, har under år 1998 följt upp butikernas och leverantörernas efterlevnad av den obligatoriska energimärkningen samt utfört provning avseende energi för en rad produkter. Dessutom har Konsumentverket provat energiutrustning för enskilda hus samt initierat arbete för att få fram metoder att mäta utsläpp till miljön från kaminer. Konsumentverket har spridit den kunskap som byggts upp inom verksamheten genom tidskrifter, informationsblad, anordnade av kurser och konferenser. Konsumentverket har också tagit fram marknadsöversikter över energieffektiva produkter.

På samma sätt som för övriga åtgärder för effektivare energianvändning är det svårt att särskilja effekterna av statens insatser på detta område från annan påverkan på utvecklingen. Det går inte att se något omedelbart samband mellan provning, märkning samt certifiering och ökad användning av energieffektiv utrustning. Däremot har verksamheten effekt i kombination med informationsinsatser som t.ex. publicering av marknadsöversikter över energieffektiva produkter. Sådana kombinerade insatser har en positiv effekt på förbrukningsmönstret av de aktuella produkterna.

Kommunal energirådgivning

Under 1998 har 267 kommuner beviljats bidrag för kommunal energirådgivning. Totalt har ca 44,6 miljoner kronor beviljats i bidrag. Energimyndigheten har också genomfört informationsinsatser riktade till energirådgivarna. Genom samarbetet mellan Energimyndigheten och energirådgivarna kan resurserna utnyttjas effektivt för att bistå allmänheten med information och kunskap.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Regeringen bör få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden över femårsperioden enligt nedanstående tabell. Riksdagen bör bemyndiga regering-

en att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 5.9.

Tabell 5.9 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser*Tusental kronor*

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	-	3 387	3 387	-	-
Nya förpliktelser	66 680	73 000	94 613	-	-
Infriade förpliktelser*	-63 293	-73 000	-73 000	-25 000	-
Utestående förpliktelser vid årets slut	3 387	3 387	25 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	-	21 400	25 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Regeringen bedömer att det finns förutsättningar att bedriva en ändamålsenlig verksamhet

I budgetpropositionen för 1999 föreslog regeringen att en omfördelning av ramanslaget över tidsperioden 1999 – 2002 skulle göras. Det innebär att anslagsbeloppet under vart och ett av åren 1999 och 2000 minskades med 25 miljoner kronor, jämfört med de beräknade anslagsbelopp som angavs i budgetpropositionen för 1998, för att sedan öka med 25 miljoner kronor under vart och ett av åren 2001 och 2002. Riksdagen godkände regeringens förslag. Regeringen kvarstår vid denna bedömning. I detta sammanhang bör nämnas att omfördelningen inte hindrar myndigheten från att fatta beslut i bidragsärenden. Genom de beställningsbemyndiganden som regeringen föreslår kommer beslut att kunna fattas även om utbetalningarna senareläggs.

B4 Energiforskning

Tabell 5.10 Anslagsutveckling*Tusental kronor*

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
1998	Utfall	243 592	Anslags-sparande	299 680
1999	Anslag	398 056	Utgifts-prognos	242 610
2000	Förslag	401 758		
2001	Beräknat	430 977		
2002	Beräknat	461 758		

Anslaget disponeras för bidrag till stöd för forskning och utveckling på energiområdet.

Naturvetenskapliga Forskningsrådet, Teknikvetenskapliga Forskningsrådet, Bygghälsningsrådet, Kommunikationsforskningsberedningen och Statens energimyndighet disponerar delar av anslaget. Statens energimyndighet ansvarar för redovisningen av den verksamhet som finansieras över anslaget. Förordningen (1998:222) om stöd till energiforskning trädde i kraft den 15 juni 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till energiforskning i enlighet med 1997 års energipolitiska beslut.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett sjuårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår stöd till energiforskning, forskning om energisystemet, forskningsarbete med länderna i Östersjöregionen och etanolproduktion från skogsråvara. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98: NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 2 800 miljoner kronor för perioden 1998 - 2004.

Regeringen har slagit fast att Sverige skall vara ett föregångsland i omställningen till hållbar utveckling. Såväl ur ett energipolitiskt som ur ett närings- och transportpolitiskt perspektiv är det en strategiskt avgörande fråga att minska utsläppen från transportsektorns energianvändning. Under perioden 2000 - 2005 kommer därför 100 miljoner kronor att disponeras från anslaget för ett utökat samarbete med svensk fordonsindustri kring utveckling av mer miljövänliga och energieffektiva fordon.

Regeringen har vidare konstaterat att regionala tillväxtavtal för åren 2000 - 2002 omfattar åtgärder inriktade på energiproduktion och teknikutveckling. Anslaget får disponeras för att medfinansiera sådana åtgärder.

och samfinansiering från näringslivet förekommer dock.

Resultatinformation

Under år 1998 har totalt 330,3 miljoner kronor fördelats till energiforskning. Anslaget används i huvudsak till att finansiera forskning vid universitet och högskolor. Stöd över anslaget täcker vanligen 100 % av projektkostnaderna. Viss medfinansiering från andra statliga finansiärer

Riksdagen har årligen bemyndigat regeringen att i samband med stöd till energiforskning göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret. Sådana bemyndiganden behövs även för år 2000 för att möjliggöra kontinuitet och långsiktighet i forsknings- och utvecklingsarbetet. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 5.11.

Tabell 5.11 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	170 697	231 531	358 921	-	-
Nya förpliktelser	304 426	370 000	1 182 486	-	-
Infriade förpliktelser*	-243 592	-242 610	-341 407	-401 000	-799 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	231 531	358 921	1 200 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	870 000	1 199 056	1 200 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Enligt 1997 års energipolitiska beslut skall insatserna för forskning och utveckling bidra till en ekologiskt och ekonomiskt uthållig samhällsutveckling. Såväl den tillämpade som den grundläggande energiforskningen skall bidra till denna utveckling. Den internationella forskningen skall bevakas för att resultaten skall kunna utnyttjas nationellt.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

B5 Energiteknikstöd

Tabell 5.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	65 716	Anslags- sparande	401 330
1999	Anslag	130 000	Utgifts- prognos	154 000
2000	Förslag	130 000		
2001	Beräknat	130 000		
2002	Beräknat	130 000		

Anslaget disponeras för stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher. Forskningsinsatser som är strategiska för teknikutvecklingen skall genomföras i samverkan mellan staten och näringslivet. Förordningen (1998:653) om statligt stöd till energiteknik trädde i kraft den 15 juli 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till ny energiteknik i enlighet med 1997 års energipolitiska beslut.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett sjuårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher. Riksdagens beslut år 1997 om energipolitiken och statsbudgeten för budgetåret 1998 innebar en förstärkning av Energiteknikfonden då en ekonomisk ram för anslaget om sammanlagt 870 miljoner kronor för perioden 1998 - 2004 godkändes. Utan att på något sätt ändra inriktning på verksamhetens omfattning beslutade riksdagen i beslutet om 1998 års ekonomiska proposition (prop.

1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr 1997/98:317) att den från Energiteknikfonden finansierade verksamheten skall finansieras direkt över det här aktuella ramanslaget som disponeras av Statens energimyndighet. Anslaget bör fortsatt bidra till att främja konkurrensneutralt samarbete. Det finns ett behov av att formerna för kunskapsöverföring mellan forskningssamhället, energiproducenterna och de företag som utvecklar energiteknik förstärks och vidareutvecklas. Bidrag från anslaget bör även i fortsättningen kunna lämnas med högst 50 % av kostnaden för investeringar eller forskningssamarbete. Undantagsvis bör dock energiforskningsanslaget liksom hittills kunna kombineras med stöd från det här aktuella anslaget så att den totala stödnivån blir högre. Det kan gälla för utveckling av samhällsligt angelägen teknik där den ekonomiska drivkraften saknas för företagen på kort sikt.

Regeringen har slagit fast att Sverige skall vara ett föregångsland i omställningen till hållbar utveckling. Såväl ur ett energipolitiskt som ur ett närings- och transportpolitiskt perspektiv är det en strategiskt avgörande fråga att minska utsläppen från transportsektorns energianvändning. Under perioden 2000 - 2005 kommer därför 200 miljoner kronor att disponeras från anslaget för ett utökat samarbete med svensk fordonsindustri kring utveckling av mer miljövänliga och energieffektiva fordon.

Regeringen har vidare konstaterat att regionala tillväxtavtal för åren 2000 - 2002 omfattar åtgärder inriktade på energiproduktion och teknikutveckling. Anslaget får disponeras för att medfinansiera sådana åtgärder.

Resultatinformation

Under år 1998 har totalt 152 miljoner kronor fördelats från Energiteknikfonden. Anslaget används till att finansiera forskning vid universitet och högskolor, samt tillämpad branschgemensam forskning vid institut och företag. En nära samverkan med näringslivet har eftersträvat och samfinansiering från näringslivet med 60 % av de totala programkostnaderna är vanligast förekommande. Viss medfinansiering från andra statliga finansörer förekommer dessutom.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Riksdagen har årligen bemyndigat regeringen att i samband med energiteknikstöd göra åtaganden

även efter det aktuella budgetåret. Sådana bemyndiganden behövs även för år 2000. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 5.13.

Tabell 5.13 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser*Tusental kronor*

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	281 602	307 602	-	-
Nya förpliktelser	347 318	180 000	367 398	-	-
Infriade förpliktelser*	-65 716	-154 000	-155 000	-210 000	-310 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	281 602	307 602	520 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	360 000	335 000	520 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Anslagsnivån för år 2000 är enligt den ekonomiska ram som riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/97:1, utg.omr. 21, Bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133).

Enligt 1997 års energipolitiska beslut är syftet att forsknings- och utvecklingsinsatser skall stödjas som är strategiska för teknikutvecklingen på energiområdet. Verksamheten innebär en fortsatt användning och förstärkning av det stöd som hittills givits för branschgemensam forskning.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

B6 Introduktion av ny energiteknik

Tabell 5.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
1998	Utfall	43 254	Anslags-sparande	116 746
1999	Anslag	230 000	Utgifts-prognos	60 000
2000	Förslag	230 000		
2001	Beräknat	230 000		
2002	Beräknat	230 000		

Anslaget disponeras för att främja utvecklingen av teknik baserad på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskalanläggningar. Förordningen (1998:654) om energiteknikbidrag trädde i kraft den 15 juli 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till ny energiteknik i enlighet med 1997 års energipolitiska beslut.

Tabell 5.15 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	319 477	459 477	-	-
Nya förpliktelser	362 731	200 000	560 523	-	-
Infriade förpliktelser*	-43 254	-60 000	-100 000	-250 000	-670 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	319 477	459 477	920 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	380 000	1 150 000	920 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett sjuårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår stöd till ny teknik baserad på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskalanläggningar. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 1 610 miljoner kronor för perioden 1998 - 2004.

Regeringen har vidare konstaterat att regionala tillväxtavtal för åren 2000 - 2002 omfattar åtgärder inriktade på energiproduktion och teknikutveckling. Anslaget får disponeras för att medfinansiera sådana åtgärder.

Resultatinformation

Under år 1998 har beslut fattats om totalt 112,8 miljoner kronor. Hittills har beslut fattats om 394,8 miljoner kronor och 68,2 miljoner kronor har betalats ut.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Riksdagen har årligen bemyndigat regeringen att i samband med stöd till introduktion av ny energiteknik göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret. Sådana bemyndiganden behövs även för år 2000. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 5.15.

Slutsatser

Anslagsnivån för anslaget B6 Introduktion av ny energiteknik för år 2000 är enligt den ekonomiska ram som riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133).

Enligt 1997 års energipolitiska beslut är syftet med energiteknikbidraget att stödja ny teknik som med reducerad risk för företagen kan utvecklas i full skala och demonstreras inför kommersiell användning. Vidare skall teknikupphandling kunna utnyttjas inom ramen för anslaget. De enskilda projekten kan bli mycket omfattande. En förutsättning för initiering av nya projekt är ett väsentligt ekonomiskt engagemang från näringslivet vilket dock kan bli svårt i nuläget med hänsyn till de låga elpriserna. Det ligger därför i verksamhetens natur att det är svårt att planera och överblicka vilka projekt som kan komma att aktualiseras under den återstående programperioden. Regeringen gör dock bedömningen att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt under perioden.

B7 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Tabell 5.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	4 096	Anslags-sparande	52 904
1999	Anslag	50 000	Utgifts-prognos	30 000
2000	Förslag	50 000		
2001	Beräknat	50 000		
2002	Beräknat	50 000		

Anslaget disponeras för energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser. Sådana insatser ingår som en viktig del i strategin för minskad klimatpåverkan från energisektorn. Insatserna skall huvudsakligen avse s.k. gemensamt genomförande inom ramen för klimatkonventionen. Med gemensamt genomförande avses att konventionens parter med höga åtgärds-kostnader för utsläppsminskningar tillsammans med ett mottagarland med lägre åtgärds-kostnader vidtar åtgärder i detta land och i gengäld erhåller en kreditering som kan räknas av mot egna utsläpp vid uppfyllande av åtaganden att minska eller begränsa utsläpp av växthusgaser. Budget-

året 1995/96 anvisades 50 miljoner kronor till tolfte huvudtitelns anslag E11 Åtgärder för energieffektivisering m.m. i bl.a. Baltikum och Östeuropa. För år 1997 anvisades 7 miljoner kronor till anslaget A3 Åtgärder för energieffektivisering m.m. i bl.a. Baltikum och Östeuropa. För att möjliggöra kontinuitet i verksamheten har anslagssparandet från anslaget 1996/97 A3 Åtgärder för energieffektivisering m.m. i bl.a. Baltikum och Östeuropa överförs till anslaget B7.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett sjuårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser som en viktig del i strategin för minskad klimatpåverkan. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget uppgående till sammantaget 350 miljoner kronor för perioden 1998 – 2004.

Resultatinformation

Under åren 1993 – 1997 genomförde NUTEK åtgärder för att effektivisera energianvändning och introducera förnybara energislag i Baltikum och Östeuropa i syfte att minska utsläppen av koldioxid och andra klimat- och miljöpåverkande ämnen från energisystemen i dessa länder. Sedan den 1 januari 1998 ansvarar Statens energimyndighet för motsvarande verksamhet, vars klimatinriktning har tydliggjorts ytterligare. Sammantaget har regeringen beviljat 333,4 miljoner kronor för insatser under perioden 1993 – 1998. Huvuddelen av medlen har använts för långivning till anläggningsägare för att finansiera investeringar i uppvärmningssektorn. Under perioden t.o.m. 1998 har programmet omfattat 66 projekt som är färdigställda och tagna i drift. Under år 1998 har ytterligare 8 projekt erhållit lån. De hittills genomförda projekten utgörs till antalet huvudsakligen av pannkonverteringar (27 st) för vilka investeringarna uppgått till 105 miljoner kronor. Inom området fjärrvärmedistribution har 15 projekt genomförts till en investeringskostnad på 29,6 miljoner kronor och inom energieffektiviseringsområdet 11 projekt mot-

svarande investeringar på 17 miljoner kronor. Dessutom har 13 systemprojekt genomförts till en investeringskostnad på 74 miljoner kronor. Den genomsnittliga kostnaden för utsläppsreduktioner för de svenska insatserna uppskattas av Statens energimyndighet till omkring 5,5 öre per kg koldioxid (exklusive lån). Denna kostnadsuppskattning baseras oftast på en jämförelse med utsläppen innan åtgärder vidtogs och därför innebär en underskattning av reduktionskostnaden jämfört med utsläppsminskningar beräknade relativt referensscenarier. Dock framstår, vid en jämförelse med kostnader för motsvarande åtgärder i Sverige, insatserna ofta som kostnadseffektiva. De högsta kostnaderna för att reducera koldioxidutsläpp återfinns på energieffektiviseringsområdet. Generellt sett kan dock reduktionskostnaderna bedömas vara väsentligt lägre än vad som är fallet i Sverige.

Under år 1998 har sammanlagt 12 projekt genomförts i Estland (2), Litauen (4), Polen (1) och Ryssland (5). Sammanlagt har dessa projekt av myndigheten beräknats motsvara en utsläppsminskning på ca 35 000 ton koldioxid per år. Den genomsnittliga kostnaden per kg minskat utsläpp av koldioxid beräknas till 5,5 öre per kg, varav de svenska nettokostnaderna (exklusive lån) motsvarar 0,9 öre per kg.

Under år 1998 har åtta nya projekt beviljats lån i Estland, Ryssland och Litauen. Dessa beräknas leda till ackumulerade utsläppsminskningar på ca 0,5 miljoner ton över de närmaste decennierna och den genomsnittliga reduktionskostnaden har av Statens energimyndighet beräknats till ca 8 öre per kg koldioxid.

Inom ramen för utvärderingen av det energipolitiska programmet har en översiktlig bedöm-

ning av Statens energimyndighets insatser på detta område gjorts. I utvärderingen bedöms att myndigheten arbetar seriöst med projekt och metodutveckling. I utvärderingen påpekas också att en introduktion av nya slags projekt - energi-effektivisering och kraftvärme - kan leda till sämre effektivitet och högre kostnader. Vidare leder projekt med elproduktion till relativt högre kostnader eftersom den ersatta elkraften ofta härrör från icke-fossila energikällor. Det påpekas också att myndigheten inte inkluderar driftkostnader i sina kostnadsberäkningar.

Ett viktigt syfte med de svenska insatserna är att bidra till kunskap om förutsättningar och kostnadsförhållanden för s.k. gemensamt genomförande inom ramen för åtaganden under klimatkonventionen. Det är särskilt viktigt att belysa möjligheterna att utveckla denna mekanism till ett internationellt klimatpolitiskt instrument som är effektivt, tillförlitligt och rättvist. Insatserna har därför rapporterats till klimatkonventionens sekretariat, som sammanställer och analyserar uppgifter från konventionens parter inom ramen för den pågående pilotfasen för gemensamt genomförande. De många och relativt små svenska projekten utgör en stor andel av samtliga inrapporterade projekt.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Regeringen bör få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden enligt nedanstående tabell. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 5.17.

Tabell 5.17 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	0	-	-
Nya förpliktelser	30 000	75 000	-	-
Infriade förpliktelser*	-30 000	-30 000	-15 000	-30 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	0	45 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	23 600	45 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Vid klimatkonventionens partsmöte i Kyoto i december 1997 enades konventionens parter om åtaganden för att begränsa och minska utsläppen av klimatpåverkande gaser samt öka upptaget av sänkor. Ett mål motsvarande en total minskning för de industrialiserade länderna på 5,2 % sattes upp för perioden 2008 – 2012. Protokollet innehåller bestämmelser för gemensamt genomförande såväl i industrialiserade som utvecklingsländer. Dessa bestämmelser skall preciseras under kommande partsmöten. Den nu pågående pilotfasen för gemensamt genomförande som inleddes år 1995 tas upp till beslut beträffande en eventuell fortsättning år 1999.

Mot bakgrund av överenskommelsen i Kyoto, erfarenheterna under pilotfasen och de genomförda utvärderingarna av insatser på energiområdet har regeringen delvis förändrat inriktningen för de energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatserna. Förändringarna utgjorde en anpassning till besluten i klimatkonventionen. Syftet var också att ytterligare tydliggöra insatsernas överordnade klimatpolitiska karaktär. Avsikten är att så långt möjligt säkerställa att insatserna kan räknas Sverige till godo som en del av landets åtagande inom ramen för EU:s gemensamma åtagande enligt Kyotoprotokollet. För att uppnå en förbättrad samordning mellan Sidas och Energimyndighetens verksamhet inom klimat- och energiområdet har regeringen tydliggjort myndigheternas verksamhetsmål. Dessa förtydliganden har visat sig ändamålsenliga och skall gälla fortsättningsvis.

Regeringen konstaterade i föregående års budgetproposition att eftersom Kyotoprotokollet öppnar möjligheter till gemensamt genomförande bör verksamheten under anslaget från att ha utgjort ett svenskt bidrag till pilotfasen i högre grad inriktas på egentligt gemensamt genomförande med möjlighet till faktisk kreditering av uppnådda resultat beträffande utsläppsförändringar. De höga krav som då ställs på trovärdighet bör ges en stor vikt vid projektens utformning och avtal slutas med mottagarländer. Den klimatpolitiska målsättningen skall ytterligare förtydligas och prioriteras. Kostnadseffektivite-

ten med avseende på den klimatpolitiska effekten bör jämte övriga villkor för gemensamt genomförande vara den viktigaste ledstjärnan vid projektens utformning och kostnaderna för uppföljning av faktisk utveckling bör hållas nere samt större projekt eftersträvas.

Vid Kyotoförhandlingarna definierades den s.k. Clean development mechanism, för insatser i utvecklingsländerna. Insatser, som uppfyller kraven i det regelverk man nu förhandlar om för denna mekanism och begränsar utsläpp eller ökar upptag av klimatpåverkande gaser, skall enligt protokollet kunna tillgodoräknas investeringarna fr.o.m. år 2000. Det är mot denna bakgrund angeläget att eftersträva att insatser görs även i utvecklingsländer. Mot bakgrund av den fjärde partskonferensens beslut i Buenos Aires hösten 1998, i vilka arbetet med mekanismen för en ren utveckling prioriteras, har regeringen uppdragit åt Statens energimyndighet att genomföra en förstudie för ett projekt som skall uppfylla de krav som kan ställas på detta slags projekt, bl. a. som bidrag till en hållbar utveckling.

Sverige har deltagit i arbetet att tillsammans med andra länder och även företag i ett projekt initierat av Världsbanken utveckla en prototyp för en internationell klimatfond, som avses genomföra investeringsprojekt med syfte att minska klimatpåverkan i såväl utvecklingsländer som industriländer. Ett syfte med fonden är att åstadkomma projekt som kan ge underlag för tillgodoräknande enligt bestämmelserna om gemensamt genomförande respektive Clean development mechanism. Ett annat syfte är att åstadkomma kunskapsutveckling rörande de svåra metodologiska frågor som aktualiseras i dessa sammanhang. En fond har nu beslutats av Världsbanken. Regeringen avser nu att med sikte på svenskt deltagande i fonden bereda frågan med Världsbanken.

För att utreda hur klimatkonventionens ovan nämnda s.k. flexibla mekanismer samt internationell handel med överlåtbara utsläppsrätter kan introduceras i Sverige har regeringen tillsatt en expertutredning (dir. 1999:25) som skall ha löpande kontakt med och redovisa resultat till kommittén för översyn av åtgärder inom klimatområdet (dir. 1998:40).

B8 Täckande av förluster i anledning av statliga garantier inom energiområdet

Tabell 5.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	0	Anslags-sparande	5 000
1999	Anslag	5 000	Utgifts-prognos	5 000
2000	Förslag	5 000		
2001	Beräknat	5 000		
2002	Beräknat	5 000		

Anslaget disponeras för utgifter för förluster i samband med lånegarantier som har lämnats enligt förordningen (1981:717) om statlig garanti för utvinning m.m. av olja, naturgas eller kol och förordningen (1988:805) om statligt stöd ur Energiteknikfonden, m.m. Anslaget har t.o.m. år 1995/96 även disponerats för utgifter för förluster i samband med lånegarantier som har lämnats enligt förordningen (1983:1107) om statligt stöd för att ersätta olja m.m.

Ställda garantier enligt förordningen om statlig garanti för utvinning m.m. av olja, naturgas eller kol har avvecklats successivt och avser numera enbart verksamhet inom naturgasområdet. Dessa garantier är bundna genom avtal (prop. 1987/88:72, bet. 1987/88:NU16, rskr. 1987/88:120). Garantiramen uppgår till 1 000 miljoner kronor (prop. 1991/92:100 bil. 13, bet. 1991/92:NU25, rskr. 1991/92:271). Den 31 december 1997 uppgick summan av utestående garantier till ca 116 miljoner kronor. Någon avgift för garantin tas inte ut. Motsvarande belopp belastar i stället anslaget.

Under budgetåret 1998 har inga infrianden gjorts under anslaget. Inga återvinningar och inga avgifter har inbetalats för garantier hänförliga till förordningen (1981:717) om statlig garanti för utvinning av olja, naturgas eller kol.

Regeringens överväganden

Beräknade förluster uppgår till 5 miljoner kronor för vart och ett av åren 2000, 2001 och 2002.

Åtgärder för el- och värmeförsörjning i Sydsverige

Anslaget B 9 Åtgärder för el- och värmeförsörjning i Sydsverige, som har funnits på statsbudgeten under åren 1998 och 1999, disponeras för åtgärder som stärker el- och värmeförsörjningen i Sydsverige. Från och med år 2000 förs anslaget inte längre upp på statsbudgeten.

Regeringen beslutade den 26 juni 1997 att inrätta en delegation med uppgift att utveckla el- och värmeförsörjningen i Sydsverige. Delegationen skulle ursprungligen redovisa sitt arbete till regeringen senast den 1 oktober 1999.

Delegationen har i en skrivelse den 16 januari 1999 anhållit om att delegationens mandattid utsträcks till i första hand den 31 mars 2000 och med en successiv avvecklingstid till den 31 december 2000. Återstående uppföljnings- och avslutningsarbeten kan därefter utföras av ett personellt reducerat kansli formellt knutet till Statens energimyndighet eller Länsstyrelsen i Skåne län.

Regeringen beslutade den 18 februari 1999 att Delegationen för Energiförsörjning i Sydsverige får redovisa sitt uppdrag senast den 31 mars 2000.

Förordningen (1999:213) om statligt stöd till energiförsörjningen i Sydsverige trädde i kraft den 15 maj 1999.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett flerårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår stöd för åtgärder för att utveckla energiförsörjningen i Sydsverige. Regeringen har för detta ändamål tillkallat en delegation. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98: NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 400 miljoner kronor för perioden 1998 – 1999.

Åtgärder vidtas för att under de närmaste åren kompensera bortfallet av el från de bägge reaktorererna i Barsebäck genom effektivare energianvändning, konvertering samt hushållning med och tillförsel av el från andra energikällor. Även om de föreslagna insatserna innebär en full kompensation med avseende på energibalansen i lan-

det som helhet, krävs särskilda åtgärder för att utveckla el- och värmeförsörjningen i Sydsverige.

Enligt regeringsbeslut den 26 juni 1997 har Delegationen för Energiförsörjning i Sydsverige till uppgift att initiera åtgärder som stärker regionens el- och värmeförsörjning. Åtgärderna bör kunna gälla såväl energihushållning och minskad elanvändning som utbyggnad av el- och värmeproduktion. Delegationen skall bidra med planerings- och projekteringsstöd och utreda behovet av investeringar i infrastruktur. Effektivare energianvändning och en ökad användning av förnybara energislag är angelägna mål liksom ett bättre utnyttjande av det befintliga naturgasnätet.

Resultatinformation

Statens energimyndighet disponerar anslaget för Delegationens för Energiförsörjning i Sydsverige räkning. Enligt Energimyndighetens årsrapport har 1,8 miljoner kronor utbetalats till delegationen under år 1998. Under det första halvåret 1999 har enligt Energimyndighetens delårsrapport 1,7 miljoner kronor betalats ut. Totalt har prognostiserats utbetalningar uppgående till 40 miljoner kronor innevarande budgetår.

Delegationen för Energiförsörjning i Sydsverige har överlämnat redogörelser för verksamheten under första och andra halvåret 1998 samt för första halvåret 1999.

Delegationen har byggt upp ett omfattande kontaktnät med företrädare för bl a. universitet och högskolor, det privata näringslivet samt myndigheter. I början av år 1998 gick delegationen ut med information om sin verksamhet, inklusive om möjligheterna att ansöka om ekonomiskt stöd.

Delegationen har tagit initiativ till bl.a. följande verksamheter:

- Projektarbeten avseende styrning av elförbrukningen och effektivisering av elanvändningen inom fastighetssektorn och industrin pågår
- Viss kartläggning av energisituationen i Sydsverige har genomförts och en del av arbetet med framtidsbedömningar har påbörjats
- Elproduktionspotentialen vid Sydsveriges värme- och kraftvärmeverk samt inom viss industri har kartlagts

- En genomgång beträffande investering i vindkraft för produktion av el har genomförts
- Arbete med att säkerställa att information om resultat från delegationens arbete fortsätter även efter det att delegationens verksamhet har upphört, pågår i samverkan med olika intressenter på energiområdet
- Arbete med utredningen "Samhälle och energi i det sydsvenska perspektivet" pågår.

Under år 1998 behandlade delegationen 154 ansökningar om ekonomiskt stöd. I 30 av dessa ärenden fattade delegationen beslut, alternativt positiva principbeslut, att stödja utvecklingsprojekt och investeringar. Under första halvåret 1999 inkom ytterligare 26 ansökningar om ekonomiskt stöd. Vid halvårsskiftet var totalt 58 ansökningar föremål för någon form av åtgärd. För ca 2/3 av dessa ansökningar har utvecklingsarbete och/eller investeringar påbörjats, motsvarande utgifter på ca 130 miljoner kronor.

Slutsatser

Förordningen om statligt stöd till energiförsörjningen i Sydsverige trädde inte kraft förrän den 15 maj 1999, vilket har försvårat delegationens verksamhet. Delegationen behandlade dock under år 1998 och första delen av år 1999 övervägande delen av de projektförslag som lämnats in och fattade beslut om vilka projekt den hade för avsikt att stödja under förutsättning att förordningen godkändes av den Europeiska kommissionen. I och med att förordningen trätt i kraft kan principbesluten effektueras i form av konkreta beslut angående stöd från delegationen.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt och föreslår därför inga förändringar i inriktning eller omfattning.

Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket

Anslaget B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket som fördes upp på tillägsbudget för 1998 disponeras av regeringen för förskott på ersättning fastställd i domstol eller för utbetalning av ersättning till Sydskraft AB

och eventuella andra parter som en följd av avtal om slutlig ersättning fastställd i domstol. Anslaget disponeras av regeringen även under år 2000.

Regeringens överväganden

Riksdagen beslutade (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98 FiU27, rskr. 1997/98:317) att tillstyrka det av regeringen föreslagna anslaget B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket samt att bemyndiga regeringen med anledning av avvecklingen av Barsebäck 1 att, som underlag för slutlig fastställelse i domstol, träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft AB och med eventuella andra parter som kan erfordras i samband med en överenskommelse om ersättning i form av pengar eller egendom som staten direkt eller indirekt förfogar över. Riksdagen beslutade vidare att bemyndiga regeringen att under budgetåret 1998 enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten besluta att anslaget får överskridas om ett riksdagsbeslut om ökning av anslagsbeloppet inte hinner inväntas.

I samband med detta beslut har regeringen redogjort för sina motiv till inrättandet av ett anslag samt för de förutsättningar som gäller för förhandlingarna med Barsebäcksverkets ägare.

Regeringsrätten beslutade den 14 maj 1998 om inhibition av regeringens beslut om stängning av Barsebäck 1 före den 1 juli 1998. Den 16 juni 1999 meddelade regeringsrätten att regeringens beslut skall stå fast. Emellertid skall rätten att driva kärnkraftsreaktorn Barsebäck 1 inte upphöra förrän vid utgången av november 1999. Det finns fortsatt behov för regeringen att disponera det på tilläggsbudget för 1998 uppförda anslaget B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket även under 2000 för att möjliggöra en frivillig överenskommelse om ersättning för stängning av Barsebäck 1.

Riksdagens beslut att bemyndiga regeringen att som underlag för slutlig fastställelse i domstol, träffa och genomföra för staten bindande

avtal med Sydkraft AB och eventuella andra parter som kan erfordras i samband med ersättning för förluster till följd av avställningen av Barsebäck 1 är inte tidsbegränsat och gäller således även under år 2000.

Enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen med riksdagens bemyndigande besluta att ett ramanslag får överskridas, om detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända när anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål för anslaget skall uppfyllas. Ett beslut av regeringen att överskrida ett ramanslag enligt 6 § andra stycket förutsätter således ett särskilt bemyndigande av riksdagen. Det bemyndigande som regeringen fick av riksdagen i samband med beslutet om 1998 års ekonomiska vårproposition avsåg året 1998. Ett nytt bemyndigande behövs därför för år 2000.

Om anslaget behöver överskridas avser regeringen att i första hand i tilläggsbudget eller särproposition under år 2000 återkomma till riksdagen. Om emellertid ett sådant förfarande av tidsskäl inte hinns med bör regeringen bemyndigas besluta om överskridande när de övriga förutsättningar som anges i 6 § andra stycket budgetlagen är uppfyllda.

Om bemyndigandet att överskrida ramanslaget utnyttjas under år 2000 kommer överskridandet samt dess finansiering att ingå i de utfallsredovisningar som regeringen framöver skall lämna till riksdagen.

Bemyndiganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under budgetåret 2000 enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten besluta att ramanslaget B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket får överskridas om ett nytt riksdagsbeslut inte hinner inväntas.

---

6 Övrig statlig verksamhet

6.1 Småskalig elproduktion

Bakgrund

I regeringens proposition om införande av schablonberäkning på elmarknaden, m.m. (prop. 1998/99:137) föreslås vissa ändringar i ellagen som syftar till att möjliggöra undantag från grundprincipen om timvis mätning för den övervägande delen av alla elanvändare. För dessa elanvändare kommer istället schablonberäkning att tillämpas. Förändringen föreslås träda i kraft den 1 november 1999.

När schablonberäkning införs ökar konkurrensen i praktiken på elmarknaden, varigenom villkoren för de företag som idag är leveranskoncessionärer förändras. I propositionen föreslås av detta skäl att systemet med leveranskoncession avskaffas i samband med att det nya regelverket träder i kraft. Härigenom upphör också det nuvarande skyddet för små elproduktionsanläggningar, med en effekt av högst 1500 kW.

Dessa anläggningar består av mindre vattenkraftstationer, vindkraftverk och mindre kraftvärmeanläggningar. Enligt Statens energimyndighets rapport Utvecklingen på elmarknaden 1998 utgörs de små kraftverken totalt av ca 1 200 vattenkraftverk och ca 400 vindkraftverk. Till detta kommer vissa kraftvärmeverk.

I prop. 1998/99:137 har regeringen redovisat sin bedömning vad gäller behovet av fortsatt skydd för småskalig elproduktion efter det att leveranskoncessionssystemet upphört. Härvid betonar regeringen betydelsen av att förutsättningarna är goda för den småskaliga, och ofta miljövänliga produktionen och att de små producenterna inte kan agera på elmarknaden på samma villkor som de större producenterna. Sta-

bila villkor för de små producenterna kräver därför att någon form av enhetliga inköpsvillkor och en rimlig intäktsnivå behålls åtminstone t.o.m. år 2000, dvs. under den period då leveranskoncessionssystemet ursprungligen avsågs gälla. Under denna övergångsperiod bör samtidigt ett förslag till en långsiktig lösning för den småskaliga elproduktionen tas fram.

En möjlighet att t.o.m. utgången av år 2000 upprätthålla en form av enhetliga inköpsvillkor är att etablera åtaganden om mottagningsskyldighet på frivillig bas. Regeringen har därför uppdragit åt Svenska kraftnät att ta initiativ till ett upphandlingsförfarande som syftar till att nå en sådan lösning. En lägesredovisning har överlämnats till regeringen den 1 september 1999. Av redovisningen framgår bl.a. följande. För att ge säljare och köpare mer tid att slutföra förhandlingar om nya avtal har Svenska kraftnät med branschorganisationerna diskuterat förutsättningarna för en övergångslösning för perioden fr.o.m. den 1 november 1999 t.o.m. den 1 februari 2000. Enligt Svenska kraftnät har branschen förklarat sig beredd att medverka till en ordning som innebär att nuvarande mottagare av den småskaliga elproduktionen fortsätter att vara mottagare för kraften under denna period. En förutsättning är dock att nu gällande ersättningsregler kan frångås. Enligt vad regeringen erfarit avser Svenska kraftnät att anpassa anbudsfrågan till dessa förhållanden. Slutredovisning av uppdraget skall ske senast den 1 oktober 1999.

Genom att anbudsgivarna erbjuder sig att köpa hela eller vissa delar av elproduktionen från små elproduktionsanläggningar till en i anbudet angiven garanterad prisnivå erhålls också information om marknadens värdering av den småskaliga elproduktionen. Utifrån detta underlag

kommer behovet av ytterligare skyddsåtgärder för de små producenterna att kunna bedömas på ett mer tillförlitligt sätt.

Behovet av skydd för småskalig elproduktion

Regeringens förslag: Den ersättningsnivå för småskalig elproduktion som genom leveranskoncessionssystemet skulle ha gällt fram till utgången av år 2000 upprätthålls genom ett särskilt stöd. Regeringen bör bemyndigas att fatta beslut om stödnivån då resultatet av den nu pågående anbudsfrågan föreligger.

En ny lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion införs för att finansiera stödet. Avgiften tas ut av innehavare av nätkoncession, vars ledningar är anslutna till stamnätet och uppgår till 0,2 öre per kWh som tas ut under år 2000.

Nuvarande skillnad mellan marknadspris och nu gällande ersättningsnivå gör det uppenbart att den upphandlingsprocess som påbörjats inte kommer att generera prisnivåer som motsvarar den ersättning som de små producenterna idag är berättigade till inom ramen för leveranskoncessionssystemet. Med nu gällande regelverk baserar sig inköpspriset på leveranskoncessionshavarens försäljningspris för hushållskunder och andra mindre förbrukare med avdrag för skäliga kostnader för administration och skälig vinst. Prisnivån för den småskaliga elproduktionen var vid början av år 1999 ca 25 öre/kWh.

Den småskaliga produktionen utgör ca 1,5 % av landets totala elproduktion, eller knappt 2 TWh per år. Av detta står vattenkraft för ca 1,5 TWh och vindkraft för ca 0,4 TWh. Utöver vad som kan erhållas på marknadsmässiga villkor behövs således ytterligare 150-300 miljoner kronor för perioden 1 november 1999 till utgången av år 2000, för att den småskaliga elproduktionen skall kunna utvecklas i enlighet med intentionerna i det energipolitiska programmet.

För att ge stabila villkor för den småskaliga produktionen krävs enligt regeringens bedömning att den prisnivå för småskalig elproduktion som genom leveranskoncessionssystemet skulle ha gällt fram till utgången av år 2000 upprätthålls genom ett särskilt stöd.

Finansiering av stödet

I avvaktan på en mer långsiktig lösning vad gäller skyddet för små producenter föreslår regeringen att en tillfällig avgift införs under år 2000 för att finansiera stödet till småskalig elproduktion. Avgiften ska betalas av innehavare av nätkoncession vars ledningar är anslutna till stamnätet. Avgiften föreslås uppgå till 0,2 öre per kilowattimme som tas ut från stamnätet i nätkoncessionshavarens anslutningspunkt under år 2000. Avgiftsskyldigheten upphör således vid utgången av år 2000. Avgiftsuttaget regleras i en ny lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion. Lagförslaget redovisas i avsnitt 2.

Utformning av stödet

Ersättningsnivån till den småskaliga produktionen bör beslutas först då resultatet av den nu pågående anbudsfrågan redovisats. Regeringen bör bemyndigas att besluta om ersättningsnivån, samt meddela närmare föreskrifter om stödets utformning.

Åtgärden innebär att anmälan enligt EU:s statsstödsregler måste göras. Utbetalning av stöd kan därmed inte ske förrän Europeiska kommissionen lämnat sitt godkännande.

För att underlätta administration, kontroll och uppföljning bör utbetalningen av stödet göras till elleverantören och ej direkt till producenten av den småskaliga kraften. Stödet kommer producenten tillgodo genom att standardavtalen, som genom den pågående upphandlingen är under utarbetande, kompletteras med åtagande från leverantören om ett pristillägg per kWh levererad el, som motsvarar den stödnivå som kommer att fastställas av regeringen.

Författningskommentarer

I lagförslaget första paragraf anges att den avgift varom föreskrivs i lagen skall användas för stöd till småskalig elproduktion. Utformningen av stödet har behandlats ovan. Av ordalydelsen framgår att avgiften är tillfällig.

I lagförslaget andra paragraf anges att nätkoncessionshavare vars ledningar är anslutna till stamnätet skall betala den tillfälliga avgiften. Det rör sig i flertalet fall om regionledningar men det förekommer också att lokalnät är direkt anslutna till stamnätet. Om det finns andra anläggningar

som är direkt anslutna till stamnätet, exempelvis en större fabrik, omfattas de inte av avgiftsskyldigheten eftersom sådana anläggningar inte kräver nätkoncession. Av paragrafen framgår också att nätkoncessionshavare inte är avgiftsskyldiga för sina eventuella utlandsförbindelser.

I lagförslagets tredje paragraf anges att avgiften skall beräknas på nätkoncessionshavarens uttag från stamnätet. Detta innebär bl.a. att nätkoncessionshavare inte är avgiftsskyldiga för sådana regionledningar som endast matar in el på stamnätet. Uttaget från stamnätet mäts i anslutningspunkten, dvs. den punkt där ledningen är ansluten till stamnätet.

Enligt lagförslagets fjärde paragraf skall avgiften delas upp på respektive kvartal under år 2000, varför inbetalning av avgiften sker fyra gånger senast två månader efter utgången av varje kvartal. Som framgår av ikraftträdandebestämmelsen upphör lagen att gälla en tid efter det att sista inbetalningen skall vara verkställd.

Lagrådet

Under beredningen av frågan om finansiering av stödet till den småskaliga elproduktionen har ett flertal alternativ övervägts. Först på ett relativt sent stadium har det bestämts att finansieringen skall lösas genom den nu föreslagna lagstiftningen. Att nu höra Lagrådet över lagförslaget skulle så fördröja ärendets behandling att avsevärt men skulle uppkomma. Yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats.

6.2 Anslag

B9 Stöd till småskalig elproduktion

Tabell 6.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Förslag	250 000 ¹
2001	Beräknat	-
2002	Beräknat	-

¹ Nytt reservationsanslag

Regeringens förslag: Ett nytt reservationsanslag B 9 Stöd till småskalig elproduktion uppgående till 250 000 000 kronor bör anvisas för budget-

året 2000 för att täcka kostnaderna för skydd till småskalig elproduktion.

I prop. 1998/99:137 har regeringen redovisat sin bedömning vad gäller behovet av fortsatt skydd för småskalig elproduktion efter det att leveranskoncessionssystemet upphört. Bl. a. görs i propositionen bedömningen att marknadens aktörer bör ges möjlighet att på frivillig bas åta sig mottagningsplikten för småproducenter t.o.m. utgången av år 2000. Detta åtagande bör initieras genom konkurrensupphandling där anbudsgivarna förbinder sig att köpa hela eller vissa delar av elproduktionen från de små producenterna till en i anbudet angiven garanterad prisnivå.

Den 8 juli uppdrog regeringen åt Svenska kraftnät att initiera en upphandling av småskalig elproduktion med denna inriktning. Uppdraget omfattar att utforma anbudsfrågan, värdera inkomna anbud och ta fram standardavtal för de köpare som lämnat de för de små producenterna mest fördelaktiga anbud. Anbudsfrågan skall utformas efter samråd med företrädare för branschen. En lägesredovisning har överlämnats till regeringen den 1 september 1999 och slutredovisning av uppdraget skall ske senast den 1 oktober 1999.

Regeringens överväganden

Stabila villkor för de små producenterna kräver enligt regeringens bedömning även att den prisnivå för småskalig elproduktion som genom leveranskoncessionssystemet skulle ha gällt fram till utgången av år 2000 upprätthålls genom ett särskilt stöd. Under denna övergångsperiod bör samtidigt ett förslag till en långsiktig lösning för de små elproducenterna tas fram.

I det föregående föreslår regeringen att ett sådant stöd införs och att detta stöd finansieras genom en särskild avgift, som tas ut av innehavare av nätkoncession vars ledning är ansluten till stamnätet. Avgiften tas ut per kWh el som tas ut från stamnätet i nätkoncessionshavarens anslutningspunkt under år 2000. Intäkterna från denna avgift redovisas under statsbudgetens inkomsttitel 2116 Affärsverkets svenska kraftnäts inleve-

rerade utdelning och inleverans av motsvarighet till statlig skatt.

Valet av lämplig stödnivå för den småskaliga elproduktionen är beroende av resultatet av den nu pågående upphandlingsprocessen. Genom denna process erhålls information om marknadens värdering av den småskaliga produktionen. Avsikten är att den prisnivå som kommer att etableras genom denna marknadsvärdering skall kompletteras med det stöd som här föreslås. Beslut om stödnivå samt den närmare utformningen av stödet bör således avvakta resultatet av den nu pågående upphandlingen. Utgångspunkten vid utformning av stödet bör vara att upprätthålla den prisnivå för småskalig elproduktion som genom leveranskoncessionssystemet skulle ha gällt fram till utgången av år 2000. För perioden fr.o.m. den 1 november 1999 t.o.m. den

31 december 2000 bör således stöd kunna utgå till elproduktion från småskaliga anläggningar med en effekt av högst 1 500 kW.

Regeringen bör bemyndigas att besluta om ersättningsnivån för den småskaliga elproduktionen, samt meddela närmare föreskrifter om stödets utformning.

Slutsatser

Regeringen beräknar 250 miljoner kronor för stödet under ett nytt anslag benämnt Stöd till småskalig elproduktion för år 2000. I avvaktan på att närmare föreskrifter för stödets utformning utarbetats bör anslaget disponeras av regeringen.